

Załącznik do Uchwały Nr

Rady Miejskiej w Darłowie
z dnia

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

MIASTA DARŁOWO NA LATA 2016 - 2020

DARŁOWO 2016 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
5. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
6. Zasady ochrony określone w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
7. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
8. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
 - 8.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami programowymi wykonanymi na poziomie gminy
 - 8.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami planistycznymi wykonanymi na poziomie gminy
9. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
 - 9.1. Zarys historii obszaru miasta Darłowo
 - 9.2. Krajobraz kulturowy
 - 9.3. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków
 - 9.4. Zabytki ruchome w rejestrze zabytków
 - 9.5. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków i chronione planem miejscowym
 - 9.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych
 - 9.9. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
 - 9.10. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
10. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy - analiza szans i zagrożeń
11. Założenia programowe
 - 11.1. Priorytety programu opieki
 - 11.2. Kierunki działań programu opieki
 - 11.3. Zadania programu opieki
12. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
13. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami
14. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami
15. Część graficzna programu opieki nad zabytkami

1. WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe rozumiane jako dorobek materialny i duchowy społeczeństwa jest jednym z głównych czynników jego rozwoju i tożsamości. Zabytki – materialne i niematerialne - stanowią istotną część dziedzictwa kulturowego pozostawionego nam przez poprzednie pokolenia mieszkańców, które kształtują otoczenie i krajobraz miasta oraz tworzą jego indywidualny charakter. Troska o ich przetrwanie i dobrą kondycję jest obowiązkiem mieszkańców i władz miasta wynikającą z potrzeby szacunku dla historii i zachowania jak największej ich liczby dla przyszłych pokoleń.

Celem opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami jest określenie działań ochronnych i opiekuńczych wynikających z kompetencji samorządu gminnego i zobowiązań prawnych ich posiadaczy, poprzez wskazanie koniecznych do wykonania zadań i wskazanie sposobów ich realizacji, dla osiągnięcia odczuwalnej społecznie poprawy ich kondycji i utrzymania wartości krajobrazu kulturowego miasta.

Należy zwrócić uwagę, iż zadbane miasto jest atrakcyjne dla turystów, którzy obok aktywności gospodarczej mieszkańców tworzą podstawę ekonomiczną utrzymania i rozwoju społeczności lokalnej i środowiska zamieszkiwania. Atrakcyjne miasto i jego wartości kulturowe oraz przyrodnicze są istotnym produktem turystycznym, który jest znaczącym czynnikiem jego rozwoju.

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem polityki lokalnej, który uwzględniany jest w dokumentach planistycznych i finansowych gminy. Nie stanowi aktu prawa miejscowego, lecz jest narzędziem polityki administracyjnej wynikającej ze zobowiązań prawnych ochrony zabytków, określa cele operacyjne i określa zadania opieki nad zabytkami w perspektywie najbliższych czterech lat.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie ustawą o samorządzie gminnym ochrona zabytków i opieka nad zabytkami jest zadaniem własnym gminy – art. 7 ust. 1, pkt.9 *„zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty (...). W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”*. Tak sformułowane zadanie własne wymaga uwzględnienia w gminnym programie opieki nad zabytkami działań opiekuńczych jako właściciela lub użytkownika zabytków wpisanych do rejestru także problematyki ochrony zabytków, którą gmina realizuje poprzez ustalanie ochrony zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków i ustalaniu stref konserwatorskich dla ochrony krajobrazu kulturowego: w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i podejmując uchwały o ustanowieniu parku kulturowego, a także sporządzając decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzje o warunkach zabudowy, decyzje o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzje o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzje o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, na obszarach nie posiadających miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, co w Darłowie dotyczy terenów wojskowych i obszaru morskich wód wewnętrznych.

Program Opieki nad Zabytkami jest zobowiązaniem władz gminy wynikającym z art. 87, ust. 1 i 3 **ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) i uwarunkowany jest sporządzeniem Gminnej Ewidencji Zabytków (art. 21 ustawy), która została sporządzona i uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie w 2008 r.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakłada obowiązek dbałości o dziedzictwo kulturowe na wszystkich obywateli i organy państwa oraz samorządy postanowieniami zawartymi w artykułach 5 i 6 odnoszącymi się między innymi do jego ochrony i dostępności dla wszystkich obywateli, w oparciu o wartości dziedzictwa narodowego, w budowie i zachowaniu tożsamości narodowej między innymi poprzez wolność twórczości artystycznej, badań naukowych, edukacji i korzystania z dóbr kultury (art. 73), a także realizacji obowiązków wskazanych w art. 86, w którym obowiązek dbałości o stan środowiska obejmuje także środowisko kulturowe.

Realizacja prawna ochrony dziedzictwa kulturowego w tym zabytków i opieki nad zabytkami zawarta jest w ustawach:

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. O samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777),

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 243 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udział społeczeństwa w ochronie środowiska oraz oceny oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1205 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 460 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r., Nr 102, poz. 651 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2012, poz. 406 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 987 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz. 698 z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Przepisy prawne zawarte w ustawodawstwie są zgodne z przyjętymi przez Państwo zobowiązaniami międzynarodowymi:

Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego z 16 listopada 1972 r. przyjęta na sesji w Paryżu (Dz. U. z 1976 r. nr 32, poz. 190),

Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) z 16 stycznia 1992 r. sporządzona w La Valetta (Dz. U. z 1996 r., Nr 120, poz. 564)

Europejska konwencja krajobrazowa z 22 października 2000 r. podpisana we Florencji (Dz. U. z 2006 r., Nr 14, poz. 98),

Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, z 20 października 2005 r., sporządzona w Paryżu (Dz. U. z 2007 r., Nr 215, poz. 1585),

5. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Strategiczne cele polityki państwa określa załącznik do Uchwały Nr 125/2014 Rady Ministrów, z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”, sporządzony w zgodności z innymi strategiami i kluczowymi dokumentami planistycznymi państwa: Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategią Sprawne Państwo 2020, Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie oraz Unii Europejskiej - Europa 2020, Strategią na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 z Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020. Zgodnie z tymi dokumentami ochrona i rewaloryzacja zabytków została uznana za jeden z podstawowych celów strategicznych, a za cele częściowe uznano m.in.:

- kompleksową rewaloryzację zabytków i ich adaptację na funkcje kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych,
- podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.

W uzupełnieniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020 wprowadzono programy wdrożeniowe jako system realizacyjny Narodowej Strategii Rozwoju Kultury, powiązane z finansowaniem działalności kulturalnej ze środkami znajdującymi się w dyspozycji Ministra Kultury. Dla działań związanych z opieką nad zabytkami powołano program wdrożeniowy: Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013” z priorytetami :

1. rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych,
2. rozwój instytucji muzealnych,
3. ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju,
4. ochrona zabytków archeologicznych,
5. tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego,
6. ochrona zabytkowych cmentarzy.

Jednym ze strategicznych założeń Krajowego Programu Kultury jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego i jest to jeden z najważniejszych priorytetów określonych jako zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych, których stanowiąc jest władczą kompetencją rad gmin, jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Uzupełnieniem *Krajowego programu* jest, oparty na przepisach rozdziału 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, system dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, który jest jednym z priorytetów w programie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Priorytet 1 „Ochrona zabytków” w ramach Programu Dziedzictwa Kulturowe.

6. Zasady ochrony określone w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Podstawowym aktem prawa regulującym ochronę i opiekę nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 r. Nr 162, tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm. Dz. U. z 2015 r. poz. 774.) wraz z aktami wykonawczymi:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 987).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie udzielenia dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. 2010 nr 64 poz. 396).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2005 r. Nr 112 poz. 940)
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 28 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury (Dz. U. z 2005 r. Nr 24 poz. 200)
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212 poz. 2153)
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz. U. z 2004 r. Nr 124 poz. 1302)
- Rozporządzenie ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz. U. z 2004 r. Nr 84 poz. 798)
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 75 poz. 706)
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71 poz. 650)

-Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30 poz. 259)

Przedmiotem ochrony i opieki jest zabytek, który został zdefiniowany (art.3 pkt.1 ustawy o zabytkach) jako: *nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.*

Jak wynika z definicji zabytkiem mogą być nazwane praktycznie wszystkie budynki i budowle oraz dzieła sztuki, a także zespoły zagospodarowania przestrzennego i pojęcia z nimi związane, które istnieją i zostały zrealizowane w nieokreślonej bliżej przeszłości, ale dla ustanowienia ich ochrony z rygiorem ich zachowania, muszą posiadać stwierdzoną wartość: historyczną, artystyczną lub naukową, która jest przedmiotem uznania przez: organ państwowy (wpis do rejestru zabytków lub odpowiedniej ewidencji), autorytet naukowy (badania i publikacje) lub organ samorządu (ujęcie w gminnej ewidencji zabytków i ustalenie ochrony w planie miejscowym) tworząc zasób zabytkowy jako część narodowego dziedzictwa kulturowego. Ze względu na otwarty charakter zbioru – zasób zabytków - może on być i jest systematycznie uzupełniany o zabytki, których wartość została nabyta poprzez upływ czasu, unikalność lub odkrycie badawcze. Zatem nie wszystkie istniejące i powstałe w przeszłości obiekty, które możemy nazwać zabytkami, podlegają ochronie i wynikającej z faktu ochrony opiece, opisanych w art. 4 i 5 ustawy o zabytkach:

Art. 4, Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ustawa w art. 6 określa także przedmiot ochrony dzieląc zasób zabytkowy na materialny i niematerialny, a materialny na nieruchome (nieruchomości), ruchome (dzieła sztuki, przedmioty i urządzenia, archiwalia i druki) i zabytki archeologiczne zarówno nieruchome jak i ruchome, ze wskazaniem, iż ochronie podlegają zabytki bez względu na ich stan zachowania, co oznacza, że stan techniczny i dokonane przekształcenia nie powinny mieć wpływu na ustanowienie ochrony.

Formą ochrony zabytków w myśl art.7 ustawy jest:

- wpis do rejestru zabytków – realizowany przez Wojewodę (Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków);
- uznanie za pomnik historii – realizowane przez Prezydenta Państwa;
- utworzenie parku kulturowego – w kompetencji samorządu gminy;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (w kompetencjach władz gminy) albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego – kompetencjach samorządu gminy, powiatu oraz województwa.

Ustalenia ochrony zabytku, w decyzjach samorządu dotyczących lokalizacji inwestycji wskazanych w artykule 7, dotyczą zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków. Tak ustalona ochrona ma charakter doraźny z uwagi na termin ważności decyzji, a jej ustalenie jest zaskarżalne. Dla utrwalenia ochrony zabytków wskazanych w prawomocnych decyzjach na okres po utracie ich mocy wiążącej, należy ustalić ochronę w miejscowym planie lub dokonać wpisu do rejestru zabytków, ponieważ ewidencja zabytków nie jest formą ochrony zabytku a jedynie informacją o ustaleniu wartości przez organ ds. ochrony zabytków.

W kompetencjach samorządu gminy wynikających zarówno z ustawy o samorządzie gminy, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami a także w ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jest stanowienie prawnej ochrony zabytków poprzez utworzenie parku kulturowego oraz ustalania ochrony w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustalonym planem ochrony parku kulturowego oraz gminnym programem opieki nad zabytkami, sporządzanymi na podstawie gminnej ewidencji zabytków. Zgodnie z prawem na gminę nałożony jest obowiązek uwzględnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony: zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia; zabytków nieruchomości znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków i parkach kulturowych oraz uwzględniania ustaleń gminnego programu opieki nad zabytkami.

Z treści ustawy wynika podwójna rola samorządu gminy, który w ramach swych kompetencji stanowi o ochronie zabytków – ustalenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i podejmowanie uchwał w sprawie ustanowienia parku kulturowego, a w stosunku do posiadanego i będącego w jego zarządzie zasobu jest zobowiązany do sprawowania opieki nad zabytkami.

7. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwalił w 2013 r. kolejną edycję **wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami**, który obejmuje lata 2013 – 2017 (uchwała Nr XXIII/310/13 z dnia 26 marca 2013 r.). Kolejna edycja programu zawiera sprawozdania z realizacji programu 2008-2012 opierając się na sprawozdaniach starostw i gmin oraz działaniach własnych samorządu województwa. W efekcie analiz ustalono utrzymanie w nowej edycji programu opieki nad zabytkami dla województwa zachodniopomorskiego trzech celów perspektywicznych:

- I. UTRZYMANIE ZABYTEKÓW BUDUJĄCYCH KRAJOBRAZ KULTUROWY
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO
- II. FUNKCJONOWANIE ZABYTEKÓW W PROCESIE AKTYWIZACJI EKONOMICZNEJ I
SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA

III. KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI REGIONALNEJ W OPARCIU O DZIEDZICTWO KULTUROWE I POTRZEBĘ JEGO ZACHOWANIA DLA PRZYSZŁYCH POKOLEŃ

Dla tak sformułowanych celów zostały sformułowane cele operacyjne i zespół zadań. Cel I związany z utrzymaniem krajobrazu kulturowego obejmuje głównie działania związane z kompetencjami prawnymi Urzędu Marszałkowskiego i jego pozycją polityczną w strukturze samorządów oraz faktem posiadania i zarządzania istotną częścią zasobu zabytków nieruchomych. Do realizacji szeroko pojętej ochrony krajobrazu Program postuluje działania na rzecz większego zaangażowania samorządów powiatowych i gminnych poprzez decentralizację zadań ochrony i opieki nad zabytkami i wspieranie budowy samorządowego systemu służb ochrony zabytków – powoływanie gminnych i powiatowych konserwatorów zabytków.

Cel II obejmuje rolę zabytków w strukturze społecznej i ekonomicznej województwa i rekomenduje dalsze współfinansowanie opieki nad zabytkami z funduszy europejskich, centralnych, regionalnych i samorządowych poprzez dotacje dla podejmowanych przez gminy i ich mieszkańców zadań związanych z rewitalizacją obszarów zabytkowych i aktywizacją gospodarczą w oparciu o zasoby zabytkowe, w tym na wybrane prace badawcze i dokumentacyjne związane z zabytkami stanowiącym o tożsamości kulturowej województwa. Program postuluje zapewnienie w budżecie samorządu województwa środków finansowych na udzielenie dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych i ogłaszanie corocznego konkursu na dotacje na prace konserwatorskie w oparciu o środki budżetowe województwa zachodniopomorskiego oraz z funduszy strukturalnych i zewnętrznych będących w dyspozycji samorządu województwa zachodniopomorskiego. Jednym z zadań szczegółowych Programu są starania władz województwa o uznanie za pomnik historii najważniejszych zabytków w województwie o randze krajowej, do których zaliczono obszar starego miasta w Darłowie. Program zakłada wspieranie przez Zarząd Województwa właścicieli zabytków o cechach pomnika historii w przygotowaniu dokumentacji i wnioskowaniu do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o uznanie za Pomnik Historii, oraz wspieranie wszelkich działań – inwestycyjnych, edukacyjnych, promocyjnych – prowadzonych przez właścicieli i zarządców obiektów uznanych za Pomnik Historii.

Cel III traktuje o rozwoju świadomości regionalnej, w której duże znaczenie mają działania społeczne, do których przede wszystkim należy udział społeczności miast w Europejskich Dniach Dziedzictwa, które ustanowione zostały przez Radę Europy w 1991 r. a na Pomorzu Zachodnim zapoczątkowane zostały w 1993 r. Dni Dziedzictwa to cykliczny projekt społeczno-edukacyjny dotyczący zabytków i kierowany jest do szerokich rzesz społecznych. W ramach EDD corocznie we wrześniu organizowane są spotkania, wystawy, konkursy, a także udostępnianie obiektów zabytkowych zwykle niedostępnych. Miasto Darłowo od kilku lat uczestniczy w EDD i przez cały rok wykorzystuje dziedzictwo w promocji walorów turystycznych popularyzując historię Pomorza i wartościowe zabytki wśród przybyszy z kraju i zagranicy. Działania władz miejskich mieszczą się w celach programowych, wskazanych w analizowanym dokumencie, a szczególnie w zadaniu „popularyzacja wiedzy o historii i zabytkach województwa, w tym o dynastii Gryfitów oraz ochrony i opieki nad zabytkami” poprzez wspieranie finansowe i organizacyjne różnorodnych

inicjatyw społeczności i organizacji pozarządowych, środowisk zawodowych na rzecz popularyzacji wiedzy o historii i dziedzictwie kulturowym regionu, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa dynastii Gryfitów. Dotychczasowe działania miasta Darłowa w pełni uwzględniają założenia i ustalenia Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego i uwzględniają je w programie opieki nad zabytkami miasta Darłowo.

Dokumentem obrazującym politykę przestrzenną województwa jest **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego** przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XLV/530/2010 z dnia 29.10.2010 r., w którym uwzględniono cele i zadania z wcześniejszej edycji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami, które nie zostały zmienione a jedynie zaktualizowane.

Z analizy i waloryzacji zasobu zabytkowego województwa, zawartym w Wojewódzkim Programie Opieki Nad Zabytkami i Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, wynika wysoka wartość kulturowa zespołu urbanistycznego miasta Darłowo usytuowanego w kontynuowanych zapisami planu Obszarach Krajobrazowo – Kulturowych: OKK-9 - „Dolina Grabowej” i OKK- 30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski”. Plan nie zaleca powołania na terenie Darłowa parku kulturowego, ale wpisany do rejestru zabytków teren Starego Miasta z jego dominantami jest rekomendowany do wystąpienia o ustanowienie tu Pomnika Historii, między innymi z uwagi na realizowane przez władze miasta zadania ochronne i opiekuńcze nie tylko poprzez uchwalenie miejscowych planów dla całego obszaru miasta, ale także skuteczne działania rewaloryzacyjne związane z rewitalizacją ciągów ulicznych, rynku i licznych zabytkowych budynków uwzględnionych w dotychczasowych działaniach miasta jak i w programie opieki nad zabytkami.

Miasto Darłowo położone jest w powiecie Sławieńskim, który nie sporządził Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami, a jedynym dokumentem, w którym poruszono problematykę ochrony zabytków jest **Strategia rozwoju powiatu 2001-2015** uchwalona jako załącznik do Uchwały Nr XXX/252/2002 Rady Powiatu w Sławnie z dnia 27 czerwca 2002 r.

W strategii zawarte są cele i programy dotyczące kompetencji starosty, który jest posiadaczem licznych obiektów zabytkowych z których jednym z najważniejszych jest Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie, dla którego opracowano Program operacyjny: „Centrum Ochrony i Dokumentacji Zabytkowego Krajobrazu i Dziedzictwa Kulturowego Starostwa powiatu Sławieńskiego”.

Opis programu:

Celem programu jest uruchomienie ośrodka zajmującego się dokumentacją i ochroną zabytkowego krajobrazu i dziedzictwa kulturowego powiatu sławieńskiego.

Jednostka odpowiedzialna za realizację: Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie przy współpracy z Wydziałem Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji Powiatu i gminami powiatu oraz Wydziałem Historii UAM W Poznaniu

Szacunkowy koszt realizacji: 30000 zł

Źródła finansowania: powiat, programy pomocowe, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przedsiębiorcy

Finansowanie z budżetu powiatu: 5%

Termin rozpoczęcia/zakończenia realizacji: 2002-2004

Planowany efekt: działa Centrum Ochrony i Dokumentacji Zabytkowego Krajobrazu i Dziedzictwa Kulturowego przy Muzeum – Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie.

Zadania:

- Przygotowanie celów działania i programu centrum.
- Wybór formy prawnej i dokonanie formalnej rejestracji centrum
- Organizacja sieci współpracowników centrum.
- Przygotowanie zaplecza organizacyjnego centrum.
- Wdrożenie działalności centrum

Program jest bardzo ambitny i wart uwzględnienia w programie opieki nad zabytkami powiatu Sławieńskiego i wsparcie miasta Darłowa w jego ewentualnej realizacji.

8. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

8.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami programowymi wykonanymi na poziomie gminy

Jedynym kierunkowym dokumentem traktującym o celach i kierunkach rozwoju miasta Darłowo jest opracowana i przyjęta przez Radę Gminy w 1999 r. **Europejska Strategia Rozwoju Gminy Miasta Darłowo**, która stanowiła wzorzec dla kolejnych dokumentów – Planu Rozwoju Lokalnego 2004 – 20013 (uchwalony w 2004 r.) oraz Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich i Powojkowych na lata 2004-2013, także z 2004 roku, czyli okresów przedakcesyjnych (strategia) i związanych z wejściem Polski do Unii Europejskiej (2004 r.), koniecznych do sporządzania wniosków o środki pomocowe. W strategii rozwoju gminy podkreśla się istotną rolę zabytków i krajobrazu zabytkowego w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy co jest przedmiotem zawartego w niej programu rozwoju turystyki. Podobnie w **Planie Rozwoju Lokalnego** za podstawowe motory rozwoju uważa się turystykę, dla której wartości przestrzenne i historyczne, a także położenie nadmorskie i istnienie portu są najistotniejszymi czynnikami.

Kontynuacją obu powyższych opracowań jest wykonany przez zespół Urzędu Miasta Darłowa **Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich i Powojkowych na lata 2004-2013**, program jest uszczegółowieniem dokumentów kierunkowych i wyznacza na terenie miasta 8 obszarowych projektów rewitalizacyjnych do realizacji w latach 2004 – 2006 oraz dwa projekty do realizacji w latach 2007 – 2013. Wśród obszarów rewitalizacji znajdują się także obszary związane z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego, należą do nich:

- obszar Starego Miasta w granicach umocnień średniowiecznych (mury i obwałowania z fosą),
- Wyspa młyńska z Zamkiem,
- Wyspa Łososiowa,
- teren centralnej części przedmieścia Wieprzańskiego od ul. Bogusława X do Wojska Polskiego i Sowińskiego,
- tereny dworca i stacji rozrządowej.

W programie zostały zdefiniowane działania planowane na tych obszarach, na które zamierzano uzyskać dotacje zewnętrzne:

1. rewitalizacja gimnazjum przy ul. Franciszkańskiej, położonego na terenie zabytkowego Starego Miasta w tradycyjnej lokalizacji z zabudową przedwojenną i powojenną – zrealizowane w zakresie termomodernizacji i remontu zabytkowej sali gimnastycznej,
2. przebudowa zabytkowego ciągu ul. Powstańców Warszawskich I i II etap – zrealizowane,
3. przebudowa otoczenia zamku: ul. Krótka, Podzamcze, Marii Curie-Skłodowskiej – zrealizowana,

4. rewitalizacja zabytkowego rynku – Plac Tadeusza Kościuszki – zrealizowana,
5. przebudowa wyspy Łososiowej – I etap i po 2007 II etap - zrealizowane
6. odbudowa budynku apteki „Po Lwem” w sąsiedztwie ratusza – niezrealizowana.

Spodziewanym efektem programu rewitalizacji miało być:

- wprowadzenie dodatkowych funkcji usługowych i tworzenie nowych miejsc pracy,
- ożywienie terenów przemysłowych,
- poprawa estetyki przestrzeni miejskiej,
- zatrzymanie degradacji budynków i terenów objętych ochroną konserwatorską,
- podwyższenie standardu zasobów mieszkaniowych,
- wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z miastem oraz ich integracji.

Z przedmiotowego programu wskazane jest zachowanie projektu odbudowy „Apteki Pod Lwem” jako rozbudowy budynku Urzędu Miasta lub zlokalizowania tu obiektu usług kultury z lokalem gastronomicznym.

Podstawowe informacje zawarte w omawianych dokumentach, powstałych do 2006 r. są oparte na uwarunkowaniach i kierunkach rozwoju miasta wskazanych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta z 1996 r.

8.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami planistycznymi wykonanymi na poziomie gminy

Od roku 2002 zarząd miasta rozpoczął prace nad przygotowaniem nowego planu miejscowego dla całego obszaru w granicach administracyjnych i znowelizowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W efekcie zostało sporządzone w 2003 r. „Studium Ochrony Środowiska Kulturowego Miasta Darłowa” z propozycją zasobu ewidencji zabytków i wytycznymi konserwatorskimi do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru, autorstwa dr inż. arch. Artura Kostarczyka z gdańskiej pracowni AKO. Na podstawie tego opracowania zostało zlecone opracowanie 5 planów miejscowych, a na podstawie ich projektów także wykonanie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, którą uchwalono w 2006 r.

Plany miejscowe sukcesywnie uchwalono w 2007 r., a w 2008 r. wykonano Gminną Ewidencję Zabytków, którą objęto 333 zabytki rejestrowe i lokalne, chronione planem, zarówno budynkowe jak i obszarowe, a także kilka zabytków ruchomych znajdujących się w przestrzeni miejskiej.

Znaczne zmiany legislacyjne wielu ustaw i dynamiczny rozwój miasta powodujący powstawanie nowych potrzeb wyrażający się wnioskami do zmian planów spowodował potrzebę zaktualizowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, która została opracowana w 2009 r. i została uchwalona uchwałą Rady Miasta Nr XLI/360/10 z dnia 8 lutego 2010 r.

Obowiązujące studium, bazując na opracowaniach studialnych i planistycznych określa politykę przestrzenną gminy, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, jest zgodne z dokumentami wyższego rzędu i stanowiskiem organów konserwatorskich, ale z oczywistych względów nie uwzględnia wyników ostatnich prac parlamentu, który nawet kilka razy do roku zmienia treść wielu ustaw. Najnowsze zmiany związane z ochroną krajobrazu, rewitalizacją czy ochroną przeciwpowodziową, a także rosnące potrzeby i ambicje mieszkańców, w najbliższym czasie wymuszają dokonanie kolejnej nowelizacji studium tak by możliwe było dokonywanie oczekiwanych zmian planów miejscowych i inwestycyjnych.

Niniejszy program opieki nad zabytkami powinien być materiałem do nowelizacji studium z zakresie ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego miasta i uwzględniać

postulaty Burmistrza i Rady Miasta w doskonaleniu polityki ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na najbliższą przyszłość.

9. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

9.1. Zarys historii obszaru miasta Darłowo

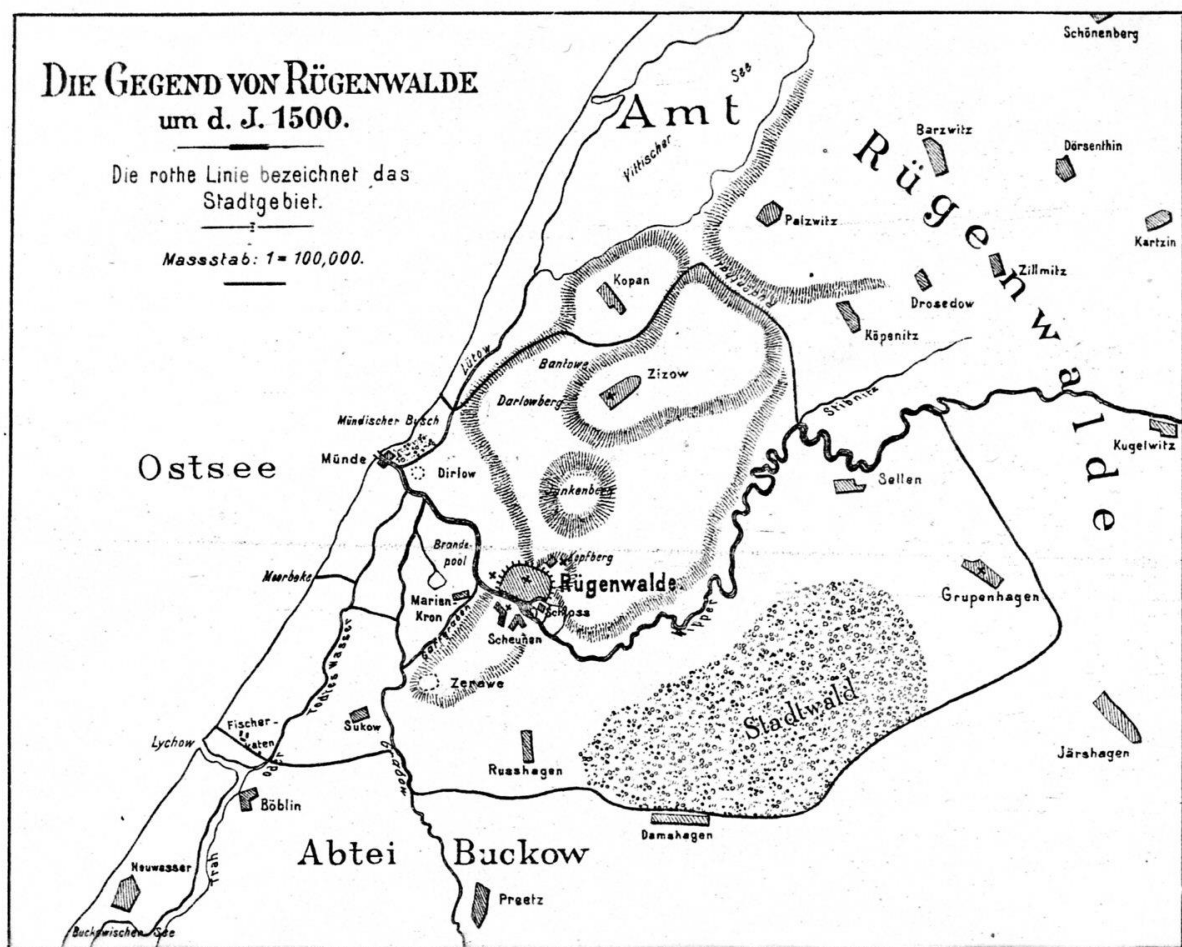
Pierwsze ślady osadnictwa w okolicach dzisiejszego Darłowa pochodzą z okresu mezolitu, neolitu oraz okresu brązu, ale znaczący pod względem administracyjnym i gospodarczym ośrodek powstał w okresie VIII – IX, kiedy to mniejsze osady i grodziska na terenie ziemi darłowskiej połączyły się, tworząc osadę Dirlov. Znajdowała się ona u ówczesnego ujścia rzeki Wieprzy do Bałtyku i w XI w. i stanowiła już ważny ośrodek handlowy.

Na przełomie XII i XIII w. Darłowo należało do księstwa sławieńskiego i spełniało rolę strażnicy zabezpieczającej księstwo od strony morza. W I połowie XIII w. gród przeszedł w ręce księcia gdańskiego Świętopelka (syna Mszczuja I), a po jego śmierci wraz z całą ziemią sławieńską został opanowany przez jego siostrzeńca Wisława II, księcia Rugii. Z tego okresu, z 1271 roku pochodzi pierwsza wzmianka źródłowa o lokacji – „castrum”, potwierdzona w 1275 roku, przez księcia Mestwina II. W początkach XIV w. ziemia sławieńska przeszła w ręce margrabiów brandenburskich i przekazana została w lenno rodowi Święców. W 1312 r. Święcowie dokonali powtórnej lokacji miasta na prawie lubeckim. Wójt sprawujący władzę sądowniczą w mieście wybierany był przez właściciela miasta i zasadźców. Rada miejska pojawiała się w Darłowie po 1320 r., kiedy to miasto wykupiło od Święców prawa dziedziczne. Od XIV wieku miasto przeżywało okres prosperity gospodarczej - rozwinęło się tkactwo, garncarstwo, rybołówstwo i handel morski, który stał się podstawą ekonomicznego rozwoju Darłowa, utwierdzony przynależnością w XIV i XV wieku do Związku Hanzeatyckiego.

Układ przestrzenny miasta wynikający z lokacji na prawie lubeckim posiadał kształt regularnego czworokąta o wymiarach około 400 metrów na osi wschód – zachód i około 380 metrów na osi północ – południe. Centralnie położony był prostokątny rynek i pięciu ulic przeciętych trzema poprzecznymi. Ulice przecinały się pod kątem prostym, tworząc siatkę regularnych kwartałów. Całość opasywały początkowo wały miejskie, zastąpione w połowie XIV kamiennie - ceglanyymi murami. Znane są z hipotetycznego planu miasta z 1500 roku, przedstawionego przez F. Boehmera. Budowano je etapami przez wiele lat. Do miasta wiodły cztery bramy: od północnego zachodu – *Wieprzańska*, od północnego wschodu *Kamienna* (*Wysoka*), od południowego wschodu – *Zamkowa* i od północnego zachodu – *Nowa*. W murze znajdowały się także trzy furty prowadzące do rzeki. Na wydłużonym centralnym placu miasta – rynku - w jego zachodniej części znajdował się gotycki murowany kościół otoczony cmentarzem, a we wschodniej murowany ratusz z tego samego okresu, pomiędzy nimi znajdowały jatki i kramy. W obrębie murów miejskich znajdował się na Wyspie Młyńskiej zamek z młynami: książęcymi i wodnymi (pływającymi w nurcie Wieprzy). Wzdłuż rzeki znajdowały się nabrzeża portowe, spichlerze, tartaki i oraz zabudowania rolnicze, chaty pasterskie i ogrody.

Przypuszczalnie w XV wieku ukształtowały się przedmieścia – pod stroniem południowo zachodniej - *Wieprzańskie*, na którym znajdowały się dwa szpitale, kościół św. Jerzego, folusz miejski i zabudowa gospodarcza. Obok niego, nad rzeką znajdował się port z zapleczem remontowym. Po stronie północno wschodniej znajdowało się Przedmieście Słupskie z cmentarzem i kaplicą Św. Gertrudy wzmiankowaną w wieku XV i cegielnią.

Trzecie Przedmieście znajdowało się po stronie zachodniej, bezpośrednio przy rzece stały zagrody rybackie a dalej rozciągały się ogrody mieszczan.

XIX wieczna rekonstrukcja Darłowa i okolic w roku 1500

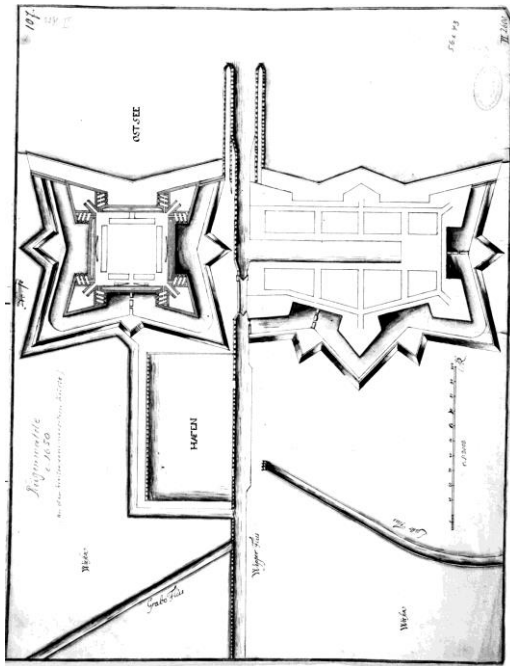
Od wieku XVI-go, po wprowadzeniu na Pomorzu reformacji miasto uwolnione zostało od władzy kościelnej, a następnie książęcej, mogło prowadzić własną politykę gospodarczą, której podstawą ekonomiczną jak w wiekach poprzednich był handel i żegluga, a podstawowymi towarami eksportowymi była sól zboże. W tym czasie rozbudował się znacznie port, a miasto posiadało własnych armatorów. Mimo klęsk żywiołowych – sztormów w 1558 i 1568 roku, a także wielkiego pożaru w 1589, w czasie którego spłonął kościół, zabudowa mieszkalna i gospodarcza, miasto dzięki własnym zasobom finansowym w dość krótkim czasie odbudowało się i stało się jednym ze znaczących ośrodków w tej części Pomorza. Na początku XVI wieku w mieście znajdowało się 336 budynków mieszkalnych. Były to przede wszystkim niskie kurne chaty, drewniane, zbudowane w konstrukcji szkieletowej, kryte słomą. Na ich zapleczu znajdowały się budynki gospodarcze: stajnie, obory, stodoły. Jedynie przy rynku i ulicy Długiej część budynków należących do bogatego mieszczaństwa, była murowana. Ukształtowany już w XV w. model domu to budynek szczytowy, wielokondygnacyjny, posadowiony na wąskiej parceli, często podpiwniczony z wejściem do pomieszczeń piwnicznych wiodącym wprost z ulicy. Posiadał wysoką sień ze schodami prowadzącymi na piętra. Zasadniczą funkcję konstrukcyjną domu pełniły ściany sąsiedzkie, które były jednocześnie murami ogniowymi i w swej znaczącej grubości mieściły komin. W głębi działki znajdowała się zabudowa gospodarcza. Zabudowa dzieliła się w

zależności od ilości kondygnacji, szerokości parceli i jej długości na: domy, budy, jatki i piwnice. Drogi w mieście posiadały nawierzchnię gruntową. Już w XVII wieku miasto posiadało wodociągi. Na głębokości około 1 metra pod ulicami znajdowała się sieć drewnianych rur, przez które przepływała na podwórka domów woda czerpana ze studni położonych w najwyższym punkcie miasta.

Widok Darłowa w początku XVII w. z mapy Lubinusa

Najtragicznym w historii Darłowa i całego Pomorza był wiek XVII. Ogromne zniszczenia powstały wskutek pożaru, który wybuchł w 1624 roku i który zapoczątkował upadek miasta. Wówczas spłonęło 566 obiektów, w tym kościół, ratusz, szkoła, plebania, folwark miejski, część baszt w obrębie murów miejskich jak i znaczna część zabudowy mieszkalnej. Ocalało tylko 112 budynków. W latach 1673 – 1652 wojska Szwedzkie, które zajmowały Darłowo w czasie wojny 30-letniej zbudowały fortyfikacje bastionowe po południowej stronie wyspy Młyńskiej (Zamkowej) i ufortyfikowały wejście do portu w DarłóWKu budując po stronie zachodniej gwiazdzisty fort i obudowując bastionami DarłóWko Wschodnie.

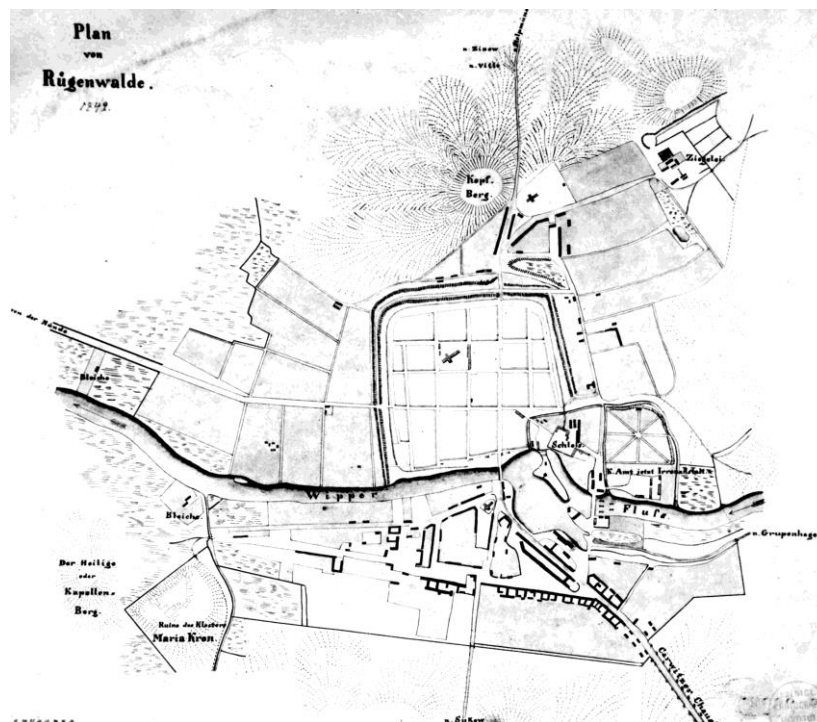

Ufortyfikowane Darłówo w 1650 r.

W następnych latach miały miejsce kolejne klęski. W 1625 i 1629 roku mieszkańców dziesiątkowała zaraza, od 1627 pustoszyły miasto wojska szwedzkie, a pożar w 1648 roku, już trzeci w tak krótkim odstępie czasu zniszczył 353 budynki mieszkalne, ratusz, folwark miejski, spichlerze i stodoły. W 1666 roku został zniszczony w czasie sztormu port, który z powodu braku finansów przez kilka lat nie był odbudowywany, co wiązało się z upadkiem handlu morskiego. W 1679 roku wybuch, czwarty z kolei, groźny w skutkach pożar miasta, który objął centrum miasta i zabudowę mieszczańską, położoną na południowy wschód od kościoła.

W latach 1684–1688 trwały prace nad odbudową portu w Darłówo i regulacją rzeki Wieprzy oraz zbudowano most zwodzony w Darłówo. Od roku 1700 Darłówo stało się siedzibą garnizonu wojsk pruskich rezydujących w zespole zamkowym. Kolejny wielki pożar miasta 2 lipca 1722 r. stał się okazją dla dokonania korekt w planie miasta. Stary Ratusz, który stał na rynku został rozebrany, a nowy ratusz wybudowany został w jego zachodniej pierzei jako przebudowa hali targowej w 1725 r. Zmieniono także północną pierzeję rynku a jego teren znacznie wyrównano. Do końca XVIII wieku Darłówo pozostawało właściwie w granicach miasta lokacyjnego. Rozwijały się natomiast przedmieścia, położone poza murami. Mury miejskie od połowy XVII wieku straciły swe obronne znaczenie, a baszty i bramy wykorzystywano na magazyny prochu, miejsca aresztów lub składy. Około 1720 roku były na tyle w złym stanie, że w wielu miejscach groziły zawaleniem i były sukcesywnie włączane do nowej zabudowy przy ulicy przymurnej.

Miasto w roku 1740 liczyło tylko 1983 mieszkańców. Okres dekonjunktury wydłużył się o czas wojny 7-letniej, w czasie której miasto poniosło straty związane z oblężeniem, przemarszami i kwaterunkami oddziałów armii rosyjskiej. W roku 1772 odbudowano port w Darłówo i zbudowano stocznię. W tym czasie liczba mieszkańców miasta wzrosła do 2255 osób. W okresie wojen napoleońskich miasto uzyskało znaczne korzyści z nielegalnego handlu w trakcie blokady kontynentalnej, co znacznie poprawiło stan zamożności mieszkańców miasta i umożliwiło w 1814 r. otwarcie kąpieliska morskiego w Darłówo.

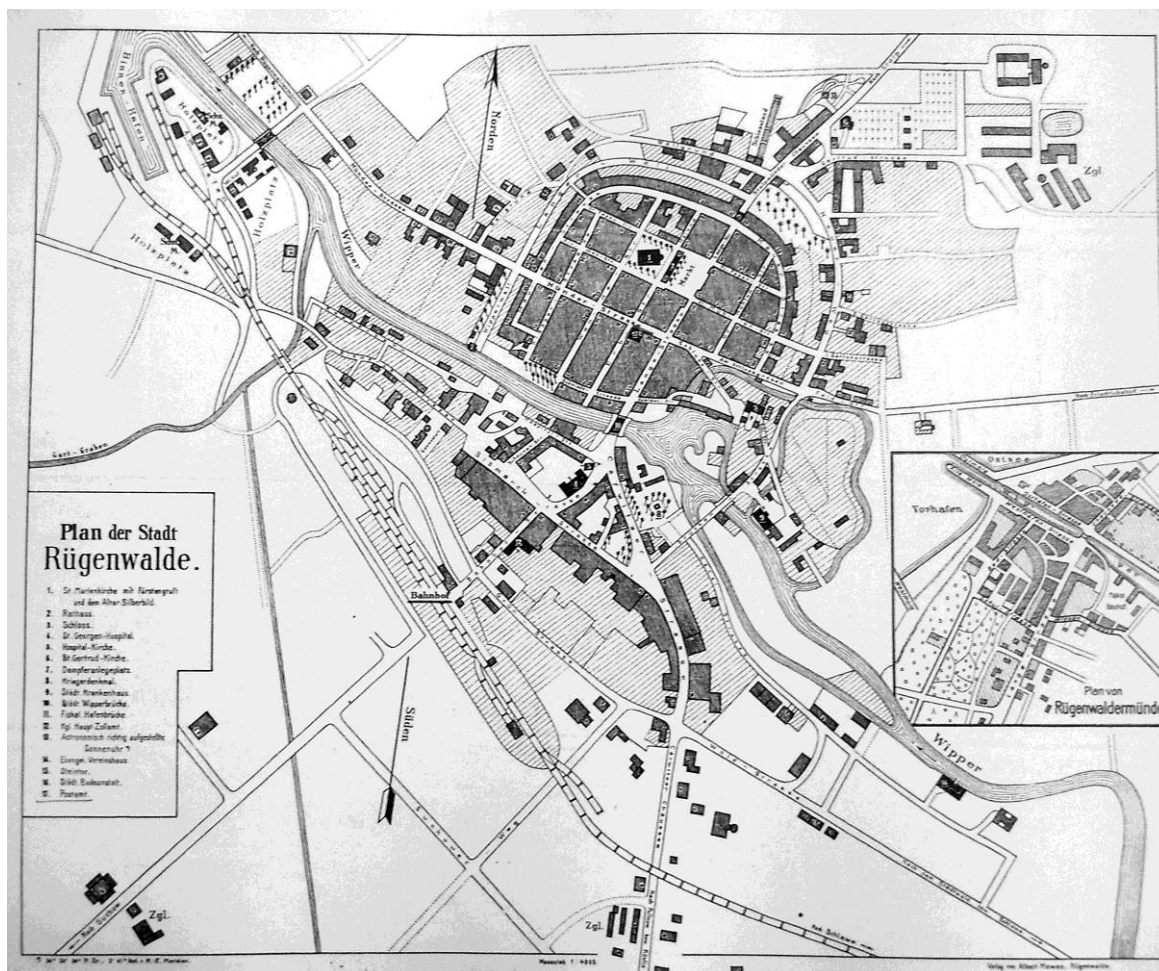

Plan Darłowa z połowy XIX w.

W roku 1831 Darłowo liczyło już 3393 mieszkańców, ważnym momentem w rozwoju miasta było przejście w 1840 r. zarządu portu morskiego rządową administracją pruską, utwardzono wówczas szosę z Darłowa do Darłówek przy której rozwinęło się Przedmieście Ku Ujściu. W roku 1856 ukończono modernizację basenu zimowego w Darłówku. W 1878 r. Darłowo uzyskało połączenie kolejowe ze Sławnem co wzmocniło zarówno funkcję portu jak i kąpieliska morskiego. W XIX wieku znacznie rozwinęło się Przedmieście Wieprzańskie, stając się dzielnicą przemysłową gdzie powstała rzeźnia i tartaki i tu właśnie usytuowano stację założonej w 1878 roku kolei. Dzielnicę powiązano zieleńcem z Darłówkiem, które zaczęło się rozwijać jako miejscowość wypoczynkowa.

Przygotowania do obchodów 600-lecia miasta, w roku 1912 były okazją do licznych inwestycji, wybudowano wodociąg oraz poddano remontowi kaplicę św. Gertrudy i wybudowano na rynku, przed ratuszem imponującą fontannę.

W 1915 r. został opracowany nowy plan miasta, zakładający urbanizację przedmieść i nową sieć ulic wokół Starego Miasta, jego realizacja została jednak przerwana w wyniku wybuchu I wojny światowej i późniejszego kryzysu, zrealizowano tylko zabudowę ulicy Leśnej, osiedla na Przedmieściu Zamkowym i nowego osiedla „Kopa” przy drodze do Słupska. W roku 1925 Darłowo liczyło 6000 mieszkańców. W Darłówku zbudowano po stronie zachodniej kolonię willową w stylu kurortu, a w roku 1936 włączono Darłówek do miasta.

Plan Darłowa z lat 20-tych XX w.

W trakcie wojny i zajmowania w 1945 r. Darłowa nie zostały poczynione większe zniszczenia, prawie natychmiast uruchomiono elektrownię, gazownię, wodociągi i młyn zamkowy i udostępniono dla zwiedzających muzeum zamkowe. Dopiero 9 stycznia 1948 roku uruchomiono port handlowy, przez który ruszył eksport węgla do Skandynawii.

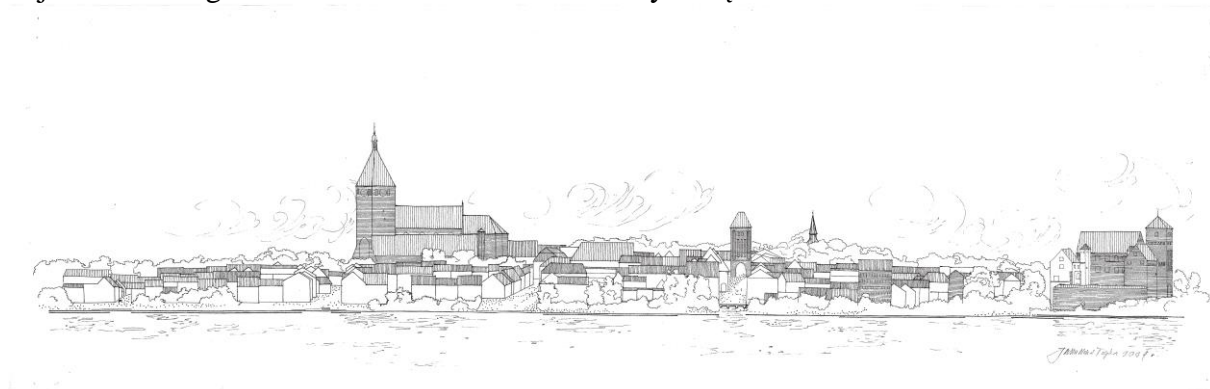
Nowe inwestycje mieszkaniowe pojawiły się w mieście na przełomie 1960 -70 r., były to osiedla wielorodzinne zlokalizowane w rejonie dworca i ul. Królowej Jadwigi. Nowa zabudowa jednorodzinna uzupełniła przedmieścia i wkroczyła nawet na teren Starego Miasta. Silnie rozbudowano także Darłówko Zachodnie, gdzie powstały liczne prywatne pensjonaty.

Plany rozwoju miasta, opracowywane w okresie PRL zakładały znaczny wzrost ludności, rozwój przemysłu i intensyfikację usług wczasowych, jednak w większości zostały one na papierze, a miasto musiało się borykać ze skomplikowanym układem komunikacyjnym, brakami w infrastrukturze i postępującą dekapitalizacją odziedziczonych struktur mieszkaniowych z XIX i początków XX w.

Istotna zmiana ustroju politycznego i gospodarczego, która nastąpiła po 1989 r. spowodowała przywrócenie podmiotowości mieszkańcom miasta, które oddzielone od gminy wiejskiej Darłowo, mogło przy pomocy samorządu gminnego przystąpić do odbudowy własności prywatnej zabudowy mieszkalnej i usługowej, zadbać o zainwestowanie komunalne i znacznie powiększyć obszar zainwestowany.

9.2. Krajobraz kulturowy

Darłowo położone nad brzegiem morza, w ujściu rzeki Wieprzy i na krawędzi pasa moreny ma szczególne walory krajobrazowe, a jako w całości dzieło adaptacji warunków naturalnych przez działalność wielu pokoleń mieszkańców ma w całości krajobraz kulturowy, o bardzo wysokiej wartości historycznej obrazującej wielowiekowe przemiany z zachowaniem średniowiecznego układu urbanistycznego i związanych z nim zabytków nie tylko w warstwach archeologicznych. Szczególną wartość ma sylweta miasta w widoku od strony zachodniej z dominantą kościoła farnego, bryłą zamku na południowej flance i wieńczącej panoramę sylwetę Bramy Kamiennej z widocznym szczytem dachu kaplicy św. Gertrudy i dominanty wieży wodnej w otoczeniu starodrzewia. Sylweta ta jest obecnie widoczna z bardzo dużej odległości z drogi od Żukowa, a pierwotnie był to od średniowiecza najazd do samego miasta z ukierunkowaniem na sylwetę kościoła.

Współczesna sylweta miasta w widoku od rzeki Wieprzy

Darłowo jest położone na stoku południowo-zachodnim wzgórza morenowego, na którego zwieńczeniu znajduje się kościół w Cisowie. Dolna część stoku opiera się na dolinie rzeki Grabowej stanowiącej szerokie otwarcie wraz z ujściowym odcinkiem rzeki Wieprzy od zachodu i od strony morza. Dolina Wieprzy otacza miasto od południowego wschodu tworząc szeroki wgląd na wspomniane pasmo wzgórz moreny, na których znajdują się zabudowania wsi i ich niwy uprawowe pocięte alejowymi dojazdami do drogi nr 203 biegnącej na tarasie równoległym do rzeki. Zwarta struktura miasta oraz topograficzne ograniczenia jej rozbudowy do obszaru nadrzecznego i wybrzeża morskiego dla siostrzanego Darłówka korzystnie wpływają na krajobraz wewnętrzny miasta, tworząc wieloplanowość i atrakcyjne osie kompozycyjne.

Od końca lat 90 tych XX w. na zachodnim krańcu Cisowa znajdują się jedne z pierwszych w Polsce elektrownie wiatrowe, których usytuowanie nie koliduje z widokiem sylwety miasta, ale stanowi szczególną dominantę krajobrazową zmieniającą strukturę panoramy miasta od strony morza i pasa nadmorskiego.

Bardzo istotną wartością jest krajobraz kulturowy wewnątrz ulic i placów a także obudowa i zagospodarowanie akwenu Wieprzy na całym jej przebiegu w granicach miasta. Do miejskich wewnątrz krajobrazowych należą:

- rynek (plac Tadeusza Kościuszki) ze zwartą obudową pierzeją historycznymi kamieniczkami i zamknięty od zachodu budynkiem ratusza, za którym widnieje sylweta kościoła Mariackiego. Obudowa wnętrza jest niekompletna od momentu rozebrania apteki „Pod Lwem”, której relikty zachowane są w części podziemnej i od lat oczekują na posadowienie na nich zrekonstruowanej kubatury, która istniała kilka lat po wojnie,
- dawny cmentarz przy kościele Mariackim,
- ciąg przestrzenny dawnej ul. Długiej (ob. Powstańców Warszawskich) od mostu na Wieprzy do Bramy Kamiennej,

- pas wału przed dawnymi murami miejskimi otaczający Stare Miasto od rzeki po stronie zachodniej, wzdłuż tylnych granic działek przy ul. Wałowej do skweru po wschodniej stronie Bramy Kamiennej i pod zabudową pomiędzy ul. Wałową i ul. Curie-Skłodowskiej do wąwozu dawnego kanału młyńskiego i ogrodów zamkowych,
- Wyspa Młyńska z zamkiem i terenem jego dawnego zespołu gospodarczego do ul. Curie-Skłodowskiej,
- Wyspa Łososiowa,
- relikty fortyfikacji ziemnych z fosą wraz z dawnym majdanem koszarowym,
- place: gen. W. Sikorskiego i J. Piłsudskiego przy ul. Aleja Wojska Polskiego i Żeromskiego
- dawny cmentarz przykościelny i kościół św. Jerzego,
- ciąg przestrzenny ul. Bogusława X od mostu do zabudowy dworca kolejowego,
- fragment cmentarza z kościołem św. Gertrudy,
- park/plac Króla Eryka
- wnętrze koryta rzeki i kanału Wieprzy od młyna przy ul. Kanałowej do ujścia przy latarni morskiej w Darłównku.
- sylweta miasta i portu od strony wejścia do portu z morskiego toru podejściowego.

Ochrona krajobrazu jest zawarta w ustaleniach obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Darłowa oraz w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

9.3. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Najważniejsze zabytki nieruchome w Darłowie zostały wpisane do rejestru zabytków, co przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ obiektu	Data wpisu	Nr rejestru
1.	Układ urbanistyczny Starego Miasta Darłowa z pasem zieleni wałem i fosą oraz otoczeniem zamku.	1959-09-22	nr rej. 204.
2.	Kościół par. p.w. M. B. Częstochowskiej	1955-05-23	nr rej. 724 (74).
3.	kościół pw. św. Gertrudy	1959-09-22	nr rej. 725 (205).
4.	Kościół pw. św. Jerzego	1959-09-22	nr rej. 737 (203).
5.	Zamek Książąt Pomorskich – Muzeum w Darłowie ul. Zamkowa 4	1952-06-20	nr rej. 736 (2)
6.	Pozostałości murów obronnych miasta i Brama Kamienna zwana Wysoką	1955-05-25	nr rej. 93.
7.	Ratusz, Plac T. Kościuszki 9 (Rynek)	1955-05-25	nr rej. 739 (92).
8.	Dom ryglowy, ul. Marii Curie-Skłodowskiej 23/24 (d.22) (wraz z otoczeniem)	1965-12-21	nr rej. 770 (524).
9.	Podcieniowe kamienice mieszczańskie, ul. Powstańców Warszawskich 6 i 7 (rynek 17)	1965-12-21	nr rej. 758 (523).
10.	Kamienica gotycka, ul. Powstańców Warszawskich 15	1993-11-25	nr rej. 741 (1241).
11.	Kamienica mieszczańska, ul. Powstańców Warszawskich 49	1965-12-21	nr rej. 738 (525).
12.	Kamienica mieszczańska, ul. Powstańców Warszawskich 51	1965-12-21	nr rej. 526.
13.	Kamienica mieszczańska, ul. Powstańców Warszawskich 56	1965-12-21	nr rej. 527.
14.	Zespół Młyna złożony z 4 budynków oraz droga, podwórze i ogród przy ul. Kanałowej 3	1995-07-27	nr rej. 1249.
15.	Latarnia morska z otoczeniem	2009-05-15	nr rej. 397

16	Most zwodzony na rzece Wieprzy, d. Darłówek - zdemontowany	1976-10-27	nr rej. 913.
----	---	------------	--------------

Zabytki znajdujące się w rejestrze zabytków są uwzględniane w studium i planach miejscowych.

9.4. Zabytki ruchome w rejestrze zabytków

W rejestrze zabytków ruchomych znajduje się fontanna usytuowana przed ratuszem -

Fontanna na Rynku, Plac Kościuszki	Wpisana decyzją z dnia 2001-11-27
------------------------------------	--------------------------------------

W tym samym rejestrze przy obiektach sakralnych znajdują się wykazy wyposażenia:

- Kościoła parafialnego p.w. NMP (stan według załącznika nr 1 z dnia 10.12.1970 r.)

- 1.Polichromia-/Fragmenty/, renesans XVI ?, fresk
- 2.Ołtarz główny, barok /klasycyzm k. XVIII, drewno polichr.
- 3.Ambona, barok ok.1700, drewno
- 4.Prospekt organowy, barok XVII i XVIII ok. 1700 r., drewno polichr.
- 5.Ławy kościelne, barok XVII/ XVIII, drewno, 2 szt.
(figurują na stanie inwent. Muzeum: MD/AH/889-890) – przekazane przez parafię w 1976 r.
- 6.Stalle, barok XVII / XVIII, drewno, 2 szt.
- 7.Obraz "Nawiedzenie św. Elżbiety", barok, olej/plótno
- 8.Obraz - Pokłon Trzech Króli , barok, olej/plótno
- 9.Obraz św. Andrzej Apostoł, p. barok XVIII, olej/plótno
- 10.Obraz św. Bartłomiej Ap., p. barok I p.XVIII, olej/plótno
- 11.Obraz św. Filip Apostoł, p. barok I p.XVIII, olej/plótno
- 12.Obraz św. Jakub Ap., barok XVIII, olej/plótno
- 13.Obraz św. Paweł Ap., p. barok I poł. XVIII, olej/plótno
- 14.Obraz św. Tomasz Apostoł, p. barok I p. XVIII, olej/plótno
- 15.Obraz Anioła z symbolem pasyjnym, p.barok, olej/ plótno
- 16.Obraz Anioła z symbolem pasyjnym II, p.barok, 1 poł. XVIII, olej/plótno
- 17.Obraz Anioła z symbolem pasyjnym III, p.barok, 1 poł. XVIII, olej/plótno
- 18.Kolumny chóru muzycznego, renesans XVII, drewno, 6 szt.
(figurują na stanie inwent. Muzeum: MD/AH/889-890) – przekazane przez parafię w 1976 r.
- 19.Obraz Anioła z symbolem pasyjnym IV, p.barok, olej/ plótno
- 20.Krucyfiks ołtarzowy, barok, drewno polichr.
- 21.Tabernakulum, barok XVIII, drewno polichr.
- 22.Sarkofag ks. Jadwigi, żony Ulricha Szczecińskiego 1595-1650, renesans po 1650, odlew cynowy
- 23.Sarkofag ks. Eżbiety, żony Bogusława XIV - 1580-1653, renesans, odlew cynowy
- 24.Sarkofag Eryka I, neoklasycyzm 1882, piaskowiec
- 25.Świecznik wiszący,renesans ok. poł.XVII, mosiądz
- 26.Świecznik wiszący, barok ok. XVIII, mosiądz
- 27.Świecznik wiszący, XVIII/w.XIX mosiądz
- 28.Misa chrzcielna, renesans, miedź
- 29.Krata, neobarok, żelazo
- 30.Dzwonek, klasycyzm, mosiądz
- 31.Starodruk - biblia, renesans 1585, papier, opr. skóra
- 32.Starodruk - biblia, barok 1707, papier, opr. skóra
(figuruje na stanie inwent. Muzeum: MD/AH/889-890) – przekazane przez parafię w 1976 r.
- 33.Starodruk - Acta Eruditorum 1697/ i pobliskie lata, papier, opr. pergamin, kilka tomów

- Kościół p.w. św. Jerzego wg. wpisu z 29.10.1993 r.

Tablica inskrypcyjna na ścianie południowej kościoła wykonana szarościami temperą na pobiale w 1633 r. o wymiarach 180 x 185 cm.

- Kaplica p.w. św. Gertrudy wg. wpisów z 1987 r. 1991 r. i 1993 r.

- 1.Empora tzw "szewska I", 1655 r. renesans, drewno rzeźbione i polichromowane
- 2.Empora tzw "szewska II", 1670 r. renesans, drewno rzeźbione i polichromowane
- 3.Empora tzw "południowo-wschodnia", 1764r. barok, drewno rzeźbione i polichromowane, Schuster?

4. Empora tzw "południowa-miejska", 1912 r. drewno rzeźbione i polichromowane, warsztat gdański ?
5. Ława tzw "kwiatowa", XVI/XVII w. renesans, drewno rzeźbione i polichromowane,
6. Ława tzw "anielska"-zachodnia, XVI/XVII w. renesans, drewno rzeźbione i polichromowane,
7. Ława tzw "miejska - herbowa", 1735 r. barok, drewno rzeźbione i polichromowane,
8. Prospekt organowy, 1860 r. neobarok, drewno rzeźbione i polichromowane,
Nr rej. **196/B** z dn.05.09.1991r.

- 1/XIX-wieczny prospekt organowy wraz z emporą organową
- 2/XVI/XVIII-wieczne polichromie pokrywające sklepienie i ściany kościoła
Nr rej. **200/B** z dn.20.07.1993r.

organy z kościoła parafialnego p.w. św. Gertrudy w Darłowie z pocz. XX w.

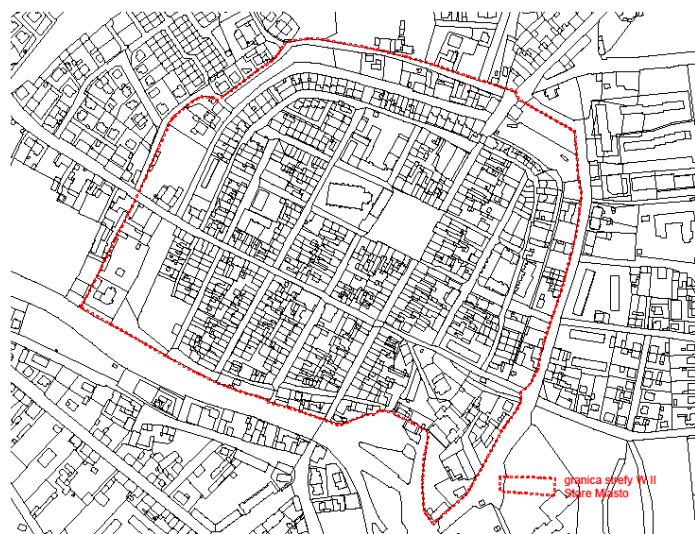
- W decyzji z dnia 27 lipca 1995 r. o wpisie zespołu młyna przy ul. Kanałowej 3 znajduje się załącznik zawierający wykaz 67 urządzeń technicznych, które stanowią zabytkowe wyposażenie i są prawnie chronione jako ruchome zabytki techniki.

9.5. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków i chronione planem miejscowym

Do rejestru zabytków wpisany jest jeden zabytek, który w planie miejscowym został objęty strefą W I pełnej ochrony archeologicznej, na której obowiązuje zakaz prac ziemnych i bezwzględne zachowanie struktury warstw kulturowych, z dopuszczeniem jedynie prac zabezpieczających.

- Osada otwarta, stanowisko archeologiczne nr 10 - AZP 9-23/41 dec. 1969-06-25 nr rej. 723

Pozostałe zabytki archeologiczne, zewidencjonowane w Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP) zostały poddane weryfikacji pod względem stanowienia ich ochrony w miejscowych planach na etapie przygotowywania studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego miasta Darłowo. Po weryfikacji ustalono, z udziałem służb archeologicznych Delegatury Koszalińskiej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ochronę strefą W II częściowej ochrony zabytków archeologicznych – dwa zespoły stanowisk: Osadę – domniemane grodzisko na terenie zamku (ark. 10-23 nr stanowiska 21) oraz obszar Starego Miasta w granicach wpisu do rejestru. Ze względu na brak załącznika graficznego przy decyzji o wpisie Starego Miasta do rejestru zabytków (nigdy nie został sporządzony) w niniejszym programie opieki postuluje się przyjęcie jako granicy wpisu i strefy W II obszaru:

Postulowana granica strefy W II ochrony archeologicznej Starego Miasta Darłowo

Do strefy W II postuluje się także zaliczyć: obszary: dawnego klasztoru kartuzów, kościół św. Jerzego wraz z otoczeniem, kościół św. Gertrudy wraz z otoczeniem, kościół św. Mikołaja wraz z otoczeniem, wykazane w gminnej ewidencji zabytków.

Jak wynika z wydanego 2012 r. przez Muzeum w Koszalinie opracowania Jacka Borkowskiego i Andrzeja Kuczkowskiego pt. „Poza Szlakiem” stanowiącego wyniki badań archeologicznych na terenie miast Pomorza Środkowego, na terenie Darłowa przebadano, głównie ratowniczo, 17 stanowisk w rejonach prac inżynierskich i budowlanych, co w nieznacznym stopniu wzbogaciło bardzo ubogie źródła o historii rozwoju miasta do XIX w. Bardzo dokładnie przebadano natomiast Zamek (badania od 1961 r. do 1987 r) i częściowo jego otoczenie (1982-87) oraz kościół św. Jerzego (2008).

Jak wynika z historii rozwoju przestrzennego miasta oraz badań powierzchniowych (AZP) osadnictwo w ujściu rzek było znaczące, na terenie zurbanizowanym i terenach otwartych występują liczne relikty osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego stanowiące zabytki archeologiczne, wymagające ochrony – uwzględnione w studium i planach miejscowych oraz opieki (dokumentacja) w przypadku podjęcia inwestycji, a znajdujące się na terenach wyłączonych z inwestowania objęte zakazem prac ziemnych.

Najcenniejsze zespoły stanowisk archeologicznych lub obszarów na których relikty dawnego zagospodarowania winny być rozpoznane metodami archeologicznymi stanowią: stanowiska pradziejowe i średniowieczne wykazane w poniższej tabeli i objęte ochroną w planach miejscowych.

L.p.	Miejscowość	Nr stanowiska na obszarze	Typ stanowiska	Chronologia	Uwagi
Arkusz AZP 9-23					
1	Darłówek	41	osada	WŚ, PŚ	
2		42	osada	WS, PŚ	
3		43	znalezisko luźne	XVIII w.	
4		44	znalezisko luźne	XVII/XVIII w.	
5		45	znalezisko luźne	XVIII/XIX w.	
6		46	znalezisko luźne	XIX w.	
7		47	znalezisko luźne	XVIII/XIX w.	
8		48	znalezisko luźne	XVIII w.	
9		49	znalezisko luźne	WŚ	
10		50	znalezisko luźne	XVII/XVIII w.	
11		51	znalezisko luźne	XIX w.	
12		52	znalezisko luźne	XIX w.	
13		53	znalezisko luźne	XIX w.	
14		54	znalezisko luźne	XVIII w.	
15		55	znalezisko luźne	z roku 1882	
16		56	stary port	WŚ	
17		57	domniemane grodz.	WŚ, Ś	
18		58	śląd osadniczy	Mezolit	
19		59	punkt osadniczy	NW	
20		60	punkt osadniczy	NW	
21		61	Punkt osadniczy	NW	
22		62	Punkt osadniczy	NW	
23		63	Punkt osadniczy	NW	
24		64	Śląd osadniczy	Epoka kamienia	

			Osada Punkt osadniczy	WŚ NW	
25		65	Punkt osadniczy	NW	
26		66	Ślad osadniczy Ślad osadniczy Punkt osadniczy	Epoka kamienia WŚ NW	
27		67	Punkt osadniczy	NW	
28		68	Ślad osadniczy Punkt osadniczy	PŚ NW	
29		69	Ślad osadniczy Punkt osadniczy	PŚ NW	
30		70	Punkt osadniczy	NW	
31	Darłowo	71	Ślad osadniczy Punkt osadniczy	PŚ NW	
32		72	Punkt osadniczy	NW	
33	Darłowo- Jankówek	73	Punkt osadniczy Ślad osadniczy	PŚ NW	
34		74	Ślad osadniczy Punkt osadniczy	Pradzieje NW	
35		75	Ślad osadniczy	NW	
36		76	Punkt osadniczy	PŚ	
37		77	Ślad osadniczy Ślad osadniczy	PŚ NW	
38		78	Ślad osadniczy Ślad osadniczy	PŚ NW	
Arkusz AZP 10-23					
39	Darłowo	14	Osada Punkt osadniczy Osada	WŚ (XI-XII w.) ŚR (XV w.) NW	
40		15	Obozowisko Osada Ślad osadniczy Osada	Epoka kamienia WŚ (X-XI w.) ŚR (XIV w.) NW	
41		16	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	W-Ś NW	
42		17	punkt osadniczy	NW	
43		18	ślad osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy	Epoka kamienia WŚ NW	
44		19	ślad osadniczy	ŚR (XIV w.)	
45		20	skarb	WŚ	
46		21	osada domniemane grodz. zamek	K. Oksywska WŚ ŚR. – NW	
47		22	osada	okres rzymski (k. wielbarska)	
48		23	ślad osadniczy	okres rzymski (69-79 r. n.e.)	
49		24	ślad osadniczy	Neolit (KCSz)	
50		25	cmentarzysko	k. pomorska	
51		26	ślad osadniczy	Neolit (KAK)	

52		27	śląd osadniczy	Neolit (KCSz)	
53		28	śląd osadniczy	Mezolit	
54		29	cmentarzysko śląd osadniczy	k. pomorska neolit	
55		30	śląd osadniczy	k. łuzicka	
56		31	cmentarzysko	k. pomorska	
57		32	śląd osadniczy	Okres rzymski (141 r. n.e.)	
58		33	śląd osadniczy	(474-491 r. n.e.)	
59		34	Osada (?) cmentarzysko	Okres rzymski	
60		35	Cmentarzysko	k. pomorska	
61		36	Osada	Późny okres lateński	
62		37	Stare Miasto	ŚR (XIII-XV w.)	
63		38	Stare Miasto	ŚR (XIV-XV w.)	
64		39	Stare Miasto	ŚR (XIV-XVI w.)	
65		40	Stare Miasto	ŚR (XIV-XV w.)	
66		41	Stare Miasto	ŚR (XIII-XV w.)	
67		42	Stare Miasto	ŚR (XIII-XV w.)	
68		43	Stare Miasto	ŚR (XIV-XV w.)	
69		44	Stare Miasto	ŚR (XIII-XIV w.)	
70		45	Stare Miasto	ŚR (XIV-XV w.)	
71		46	Stare Miasto	ŚR (XIV-XV w.)	
72		47	Stare Miasto	ŚR (XIII-XV w.)	
73		48	Stare Miasto	ŚR (XIII-XV w.)	
74		49	Stare Miasto	ŚR (XIV-XV w.)	
75		50	Osada Punkt osadniczy	ŚR (XIII-XV w.) NW	
76		51	Śład osadniczy Punkt osadniczy	ŚR (XIII-XIV w.) NW	
77		52	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	ŚR (XIII-XV w.) NW	
78		53	Punkt osadniczy Śład osadniczy	ŚR (XV-XVI w.) NW	
79		54	Osada	NW	
80		55	Śład osadniczy Punkt osadniczy	ŚR (XIX w.) NW	
81		56	Punkt osadniczy Śład osadniczy	Okres wpływów rzymskich (k. wielbarska) WŚ	
82		57	Śład osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	EK ŚR (XIV-XV w.) NW	
83		58	Śład osadniczy Punkt osadniczy	ŚR (XV w.) NW	
84		59	Śład osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Starożytność ŚR NW	
85		60	Punkt osadniczy	ŚR (XV-XVI w.)	
86		61	Śład osadniczy Osada	WŚ ŚR (XIII-XV w.)	

87		62	Skarb	WŚ (po 1046 r.)	
88		63	Punkt osadniczy	NW	
89		64	Osada	NW	
90		65	Ślad osadniczy Punkt osadniczy	ŚR (XIV w.) NW	
91		66	Punkt osadniczy Osada	WŚ (XII w.) NW	
92		67	Ślad osadniczy	NW	

9.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Muzeum Zamek Księżąt Pomorskich w Darłowie ul. Zamkowa 4.

Dział Artystyczno-Historyczny	1762 pozycje	- Rzemiosło artystyczne, meblarstwo pomorskie (m.in. meble tzw. „gdańskie”, barok, XVIII w., renesansowe łoże z baldachimem, wyposażenie wnętrz okresu Biedermeier) - Sztuka Wschodu (m.in. kolekcja tsub, grafik japońskich, mebli arabskich) - Pomorska sztuka sakralna (m. in.: ambona, fundacji księżnej Elżbiety, barok, XVII w., epitafia mieszczzańskie XVII-XVIII w.)
Dział Etnograficzny	262 pozycje	- Wyposażenie chaty pomorskiej (m.in. narzędzia i sprzęt gospodarstwa domowego) - Rzeźba ludowa w drewnie i bursztynie
Dział Przyrodniczy	1132 pozycje	- Zbiory paleontologiczne, ornitologiczne, geologiczne (m.in. zbiory bursztynu nieobrobionego z inkluzją), zielniki
Dział Rybacko-Morski	189 pozycji	- Zbiory kotwic, narzędzia połowowe, nawigacyjne, wyposażenie kutrów rybackich
Biblioteka	6182 pozycje	- Księgozbiór (książki, czasopisma), inne zbiory niefizyczne (m.in. stare druki, rękopisy, materiały audiowizualne)

9.7. Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwem niematerialnym obok nazwy własnej miasta Darłowo są także nazwy własne dzielnic:

- Przedmieście Wieprzańskie
- Przedmieście Słupskie
- Przedmieście Ku Ujściu
- Darłówko

Do niematerialnego dziedzictwa należy także herb Darłowa.

9.8. Zabytki objęte ochroną w prawie miejscowym

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący cały obszar miasta został uchwalony w 2007 r. i ustala ochronę zabytków wskazanych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Darłowo, które zostały wskazane w „studium ochrony środowiska kulturowego miasta Darłowa” z 2003 r. i zweryfikowane w 2006 r. przez zespół autorski z udziałem nadzoru konserwatorskiego. W planach miejscowych ponadto uzupełniono zasób nazwany „gminną ewidencją zabytków” o obiekty „o wartości kulturowo krajobrazowej”, dla wszystkich ustalając w ustaleniach planu zakres i formę ochrony i rysując na rysunkach planu:

- Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków
- Obiekty zabytkowe chronione na mocy planu miejscowego
- Obiekty o wartości kulturowo-krajobrazowej chronione na mocy planu miejscowego.

W planie ustalono ochronę zabytków archeologicznych rysując strefy ochrony archeologicznej i zapisując w ustaleniach związane z tym zobowiązania:

- „W I” – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej
- „W II” – częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych
- „W III” – ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych

Ochrona krajobrazu kulturowego została w planach miejscowych zrealizowana poprzez ustalane stref ochrony konserwatorskiej:

- „A” – pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej
- „B” – ochrony układów przestrzennych
- „K” – konserwatorskiej ochrony krajobrazu

9.9. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Na podstawie „studium ochrony środowiska kulturowego miasta Darłowa” z 2003 r. i po weryfikacji w trakcie sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Darłowa oraz po sporządzeniu i uchwaleniu planów miejscowych, miasto Darłowo zleciło wykonanie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 14.05. 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granice niezgodnie z prawem (Dz. U. 124, poz. 1305) obecnie zastąpionego rozporządzeniem z dnia 26.05. 2011 r. o identycznym tytule, gminnej ewidencji zabytków, która została wykonana w 2008 r. i stanowi po niezbędnej weryfikacji podstawę do sporządzenia niniejszego gminnego programu opieki nad zabytkami. Ewidencja zawiera 333 karty i obejmuje:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru oraz jeden zabytek ruchomy (fontanna) znajdujący się w rejestrze zabytków i stanowiący istotny element trwałego zagospodarowania rynku,
- zabytki nieruchome chronione planem miejscowym w tym 16 obiektów rozebranych po wykonaniu ewidencji (2008 r),
- zabytki przestrzenne których ochrona została uwzględniona w ustaleniach planów.

W tabeli kolorem czerwonym i skreśleniem tekstu oznaczono obiekty rozebrane lub przygotowane do rozbiórki, a kolorem żółtym zaznaczono zabytki wpisane do rejestru zabytków.

TABELA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW MIASTA DARŁOWO

NR Karty	ULICA	NR	NR DZIAŁKI	WŁASNOŚĆ	RODZAJ UŻYTKOWANIA	OCHRONA	STAN ZACHOWANIA
1	ul. Plac Kościuszki	1	10-378	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
2	ul. Plac Kościuszki	2	10-377/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
3	ul. Plac Kościuszki	3	10-376/2	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
4	ul. Plac Kościuszki	4	10-375/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
5	ul. Plac Kościuszki	5	10-374/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
6	ul. Plac Kościuszki	6	10-373/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
7	ul. Plac Kościuszki	7	10-372/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
8	ul. Plac Kościuszki	8	10-371/2	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
9	ul. Plac Kościuszki	9	10-362	m. Darłowo	administracja	Rejestr	b. dobry
10	ul. Plac Kościuszki	10	10-361	m. Darłowo	nie użytkowany	Plan D -	zły, istnieją mury piwnic
11	ul. Plac Kościuszki	11	10-380	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
12	ul. Plac Kościuszki	12	10-381/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
13	ul. Plac Kościuszki	13	10-382/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
14	ul. Plac Kościuszki	14	10-383	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
15	ul. Plac Kościuszki	15	10-384/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
16	ul. Plac Kościuszki	16	10-385/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
17	ul. Plac Kościuszki	rynek	10-379	m. Darłowo	komunikacja	Rejestr	dobry
18	ul. Franciszkańska	2	10-365/2	m. Darłowo	oświata	Plan D	dobry
19	ul. Franciszkańska	20	10-253	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
20	ul. Kościelna	1	10-358/1	wł. prywatna + m. darłowo	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
21	ul. Kościelna	3	10-357	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
22	Pl. Kościelny		10-360	wł. parafia	d.cmentarz zielen i kultura	Plan D –	b. dobry
23	ul. Kowalska	4	10-316	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
24	ul. Kowalska	5	10-315	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
25	ul. Kowalska	6	10-314	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
26	ul. Kowalska	9	10-312/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
27	ul. Młyńska	5	10-450/4,	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
28	ul. Młyńska	4	10-504/3	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
29	ul. Morska	1	10-405	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne.	Plan D –	dobry
30	ul. Morska	2	10-399/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
31	ul. Morska	3	10-403/2	Skarb Państwa użyt. wieczyst.	poczta	Plan D -	b. dobry
32	ul. Morska	4	10-398	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry

					parter usługi		
33	ul. Morska	6	10-397/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługi	Plan D –	dobry
34	ul. Morska	7	10-336	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
35	ul. Morska	10	10-341	wł. prywatna	mieszkalne parter usługi	Plan D –	dobry
36	ul. Morska	13	10-285/3	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
37	ul. Morska	17- 19	10-283	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
38	ul. Morska	20	10-277/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
39	ul. Morska	22	10-276	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
40	ul. Morska	26	10-274	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
41	ul. Morska	28	10-273	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
42	ul. Morska	37- 39	10-57	Skarb Państwa użyt. wieczyst.	usługowa	Plan D -	dobry
43	ul. Morska	44	10-94	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
44	ul. Morska	45	10-564/1,	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
45	ul. Morska	46	10-92	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
46	ul. Morska	47	10-50/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
47	ul. Morska	48	10-91	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
48	ul. Morska	54	10-82/11	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
49	ul. Morska	56	10-81	m. Darłowo	kultura	Plan D –	dobry
50	ul. Morska	58	10-80	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
51	ul. Morska	68	10-64	wł. Prywatna	mieszkalne	Plan C -	dobry
52	ul. Pocztowa	1	10-358/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
53	ul. Pocztowa	2	10-355/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
54	ul. Pocztowa	3	10-352/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
55	ul. Pocztowa	4	10-350/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
56	ul. Pocztowa	5	10-348/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
57	ul. Pocztowa	6	10-345/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
58	ul. Pocztowa	7	10-344	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
59	ul. Pocztowa	12/1 3	10-331/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
60	ul. Pocztowa	14	10-330/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D –	Rozebrany
61	ul. Pocztowa	20	10-323/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
62	ul. Pocztowa	28	10-421/3	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
63	ul. Pocztowa	30	10-413/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
64	ul. Pocztowa	31	10-412/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
65	ul. Pocztowa	33	10-410/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
66	ul. Pocztowa	35	10-410/3	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
67	ul. Pocztowa	29	10-420/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
68	ul. Powstańców	6	10-386	wł. prywatna	mieszkalne	Rejestr	dobry

	Warszawskich						
69	ul. Powstańców Warszawskich	7	10-387/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Rejestr	dobry
70	ul. Powstańców Warszawskich	8	10-388/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
71	ul. Powstańców Warszawskich	9	10-389/1	wł. prywatna+ m. Darłowo+ użyt. wieczyst.	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
72	ul. Powstańców Warszawskich	10	10-389/3	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
73	ul. Powstańców Warszawskich	11	10-390	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
74	ul. Powstańców Warszawskich	12	10-391/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
75	ul. Powstańców Warszawskich	13	10-400/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
76	ul. Powstańców Warszawskich	14	10-401/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
77	ul. Powstańców Warszawskich	15	10-402/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
78	ul. Powstańców Warszawskich	16	10-405	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
79	ul. Powstańców Warszawskich	17	10-406	wł. prywatna	usługi BANK	Plan D –	dobry
80	ul. Powstańców Warszawskich	18	10-407/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
81	ul. Powstańców Warszawskich	19	10-408/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
82	ul. Powstańców Warszawskich	20/2 1	10-409/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
83	ul. Powstańców Warszawskich	22	10-414/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
84	ul. Powstańców Warszawskich	23	10-415	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
85	ul. Powstańców Warszawskich	24	10-416	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
86	ul. Powstańców Warszawskich	26	10-425	m. Darłowo	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
87	ul. Powstańców Warszawskich	26a	10-425	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
88	ul. Powstańców Warszawskich	27	10-429/1	wł. prywatna	Usługa-hotel.	Plan D –	dobry
89	ul. Powstańców Warszawskich	29	10-434/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
90	ul. Powstańców Warszawskich	30	10-435/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
91	ul. Powstańców Warszawskich	31	10-436/2	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
92	ul. Powstańców Warszawskich	32	10-438/3	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
93	ul. Powstańców Warszawskich	33	10-439	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
94	ul. Powstańców Warszawskich	34	10-440/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
95	ul. Powstańców Warszawskich	35	10-440/3	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry

96	ul. Powstańców Warszawskich	36	10-441/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
97	ul. Powstańców Warszawskich	37	10-442/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
98	ul. Powstańców Warszawskich	38	10-442/3	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
99	ul. Powstańców Warszawskich	39	10-443/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
100	ul. Powstańców Warszawskich	41	10-448/7	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
101	ul. Powstańców Warszawskich	42	10-448/10	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
102	ul. Powstańców Warszawskich	43/4 4	10-449/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
103	ul. Powstańców Warszawskich	45	10-450/1	m. Darłowo użyt. wieczyste	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
104	ul. Powstańców Warszawskich	46	10-451/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
105	ul. Powstańców Warszawskich	47	10-452/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
106	ul. Powstańców Warszawskich	48	10-453/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
107	ul. Powstańców Warszawskich	49	10-454/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Rejestr	dobry
108	ul. Powstańców Warszawskich	50	10-455/3	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
109	ul. Powstańców Warszawskich	51	10-455/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Rejestr	dobry
110	ul. Powstańców Warszawskich	52	10-459	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
111	ul. Powstańców Warszawskich	53	10-460/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
112	ul. Powstańców Warszawskich	54	10-461/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
113	ul. Powstańców Warszawskich	55	10-464/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
114	ul. Powstańców Warszawskich	56	465	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Rejestr	dobry
115	ul. Powstańców Warszawskich	57	10-465	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
116	ul. Powstańców Warszawskich	58	10-466/1	wł. prywatna	usługowy parter usługa	Plan D -	b. dobry
117	ul. Powstańców Warszawskich	60	10-469/3	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
118	ul. Powstańców Warszawskich	61	10-470/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
119	ul. Powstańców Warszawskich	62	10-471/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
120	ul. Powstańców Warszawskich	63	10-473	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
121	ul. Powstańców Warszawskich	64	10-475/1	wł. prywatna	usługa	Plan D –	dobry
122	ul. Powstańców Warszawskich	65	10-475/3	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
123	ul. Powstańców Warszawskich	66	10-478/1	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry

124	ul. Powstańców Warszawskich	67	10-479/2	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	rozebrany
125	ul. Rzemieśnicza	4	10-587	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
126	ul. Rzemieśnicza	5	10-231/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
127	ul. Rzemieśnicza	7	10-229	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
128	ul. Rzemieśnicza	9	10-226	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
129	ul. Rzemieśnicza	10	10-224	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
130	ul. Rzemieśnicza	11	10-223	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
131	ul. Rzemieśnicza	12	10-222/2	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
132	ul. Rzemieśnicza	13	10-221	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
133	ul. Rzemieśnicza	14	10-220	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
134	ul. Rzemieśnicza	15	10-219/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
135	ul. Rzemieśnicza	22	10-215	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
136	ul. Rzemieśnicza	31	10-302	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
137	ul. Rzemieśnicza	38	10-290	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
138	ul. Rzemieśnicza	39	10-289	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
139	ul. Rzemieśnicza	40	10-288	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
140	ul. Rzemieśnicza	41	10-287	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
141	ul. Wałowa	2	10-528/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
142	ul. Wałowa	33	10-479/2	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	rozebrany
143	ul. Wałowa	34	10-533/7	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
144	ul. Wałowa	40	10-533/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
145	ul. Wałowa	48	10-487	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
146	ul. Wałowa	50	10-486	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
147	ul. Wałowa	52	10-485	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
148	ul. Wałowa	60	10-482	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
149	ul. Wałowa	Brama Kamien na	10-428	wł. prywatna	nieużytkowana	Rejestr	dobry
150	ul. Wałowa	62	10-159	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
151	ul. Wałowa	74	10-165	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
152	ul. Wałowa	108	10-182	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
153	ul. Wałowa	110	10-183/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
154	ul. Wałowa	112	10-184	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
155	ul. Wenedów	4	10-243/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
156	ul. Wenedów	5	10-244/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
157	ul. Wenedów	7	10-586/11	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
158	ul. Wenedów	8	10-259/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
159	ul. Wenedów	10	10-261/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
160	ul. Wenedów	11	10-262/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
161	ul. Wenedów	13	10-266	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	średni
162	ul. Wenedów	14	10-267	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	do rozbiórki
163	ul. Wenedów	30	10-291/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
164	ul. Wenedów	34	10-296/2	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
165	ul. Wenedów	43	10-312/3	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	rozebrany

166	ul. Wenedów	50	10-320/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
167	ul. Wenedów	51	10-324/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
168	ul. Wenedów	52	10-325/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
169	ul. Wenedów	53	10-326	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
170	ul. Wenedów	54	10-327	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
171	ul. Wenedów	55	10-329/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
172	ul. Wenedów	60	10-338	wł. prywatna	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
173	ul. Wenedów	65	10-351	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
174	ul. Wenedów	67	10-354/1	wł. prywatna Parafia	mieszkalne	Plan D –	dobry
175	ul. Wenedów	68	10-360	wł. prywatna Parafia	MB.Częstochow skiej	Rejestr	b. dobry
176	ul. Wenedów	69	10-365/2	m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	Rozebrany
177	ul. Kowalska	17	10-429/5	wł. prywatna	usługowy	Plan D -	b. dobry
178	ul. Kowalska	18	10-429/5	wł. prywatna	usługowy	Plan D -	b. dobry
179	ul. Zamkowa	3	10-509	wł. prywatna	usługowy	Plan D -	b. dobry
180	ul. Zamkowa	6	10-507	m. Darłowo	przedszkole	Plan D -	b. dobry
181	ul. Zamkowa	4	10-512	Powiat Sławno	Zamek Muzeum	Rejestr	b. dobry
182	ul. Zamkowa		10-510/10 10-511/1	m. Darłowo	Plac Podzamcze	Plan D -	b. dobry
183	ul. Zamkowa		10-520/2	m. Darłowo	Mur obronny	Plan D -	zły
184	ul. Plac Zamkowy	1	10-518	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
185	ul. Plac Zamkowy	2	10-524	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
186	ul. Plac Zamkowy	3	10-523	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
187	ul. Plac Zamkowy	4	10-519/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
188	ul. Plac Zamkowy	5	10-516/2	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
189	Ul. Marii Curie - Sklodowskiej	23/24	10-513	wł. prywatna	usługowa	Rejestr	dobry
190	Wyspa Łososiowa		12-9	m. Darłowo	rekreacyjna	Plan D –	dobry
191	ul. Szpitalna	1	13-143	Powiat Sławno	oświata	Plan D -	b. dobry
192	ul. Szpitalna	2	13-140	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
193	ul. Szpitalna	3	13-142	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
194	Zespół szaińców		13-144	m. Darłowo	rekreacja	Plan D –	dobry
195	fosa		13-145	Skarb Państwa	zielen niska	Plan D –	Średni
196	ul. Kanałowa	3	12-90/1	Skarb Państwa uzyt. wieczyst	usługowa	Rejestr	dobry
197	ul Kanałowa	5	12-116/7, 116/8	Skarb Państwa uzyt. wieczyst.	usługowa	Rejestr	dobry
198	ul Kanałowa	5a	12-116/9, 116/10, 116/11	Skarb Państwa uzyt. wieczyst.	produkcyjna	Rejestr	dobry
199	ul. Tkacka	2	12-120	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
200	ul. Aleja Wojska Polskiego	1	9-21/1	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
201	ul. Aleja Wojska Polskiego	2	11-2/2	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
202	ul. Aleja Wojska Polskiego	3	11-4/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry

203	ul. Aleja Wojska Polskiego	4	11-4/3	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
204	ul. Aleja Wojska Polskiego	11	11-23/1	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
205	ul. Aleja Wojska Polskiego	32	11-68/3	wł. prywatna	usługowy	Plan A -	dobry
206	ul. Aleja Wojska Polskiego	43	12-52/2	wł. prywatna.	mieszkalne	Plan A -	dobry
207	ul. Aleja Wojska Polskiego	44	12-51/5	wł. prywatna	mieszkalne	Plan A -	dobry
208	ul. Aleja Wojska Polskiego	45	12-50/5	wł. prywatna	mieszkalne	Plan A -	dobry
209	ul. Aleja Wojska Polskiego	54	12-28/2	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan A -	dobry
210	ul. Aleja Wojska Polskiego	68	12-1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługi	Plan D –	dobry
211	ul. Bogusława X	2	9-50	Skarb Państwa użyt. wieczyst	Kościół św. Jerzego	Rejestr	dobry
212	ul. Bogusława X	2	9-52/3	m. Darłowo	Zieleń d. cmentarz przykościelny	Rejestr	dobry
213	ul. Bogusława X	4-8	9-52/5	m. Darłowo użyt. wieczyst	Mieszkalne d. szpital	Plan D –	dobry
214	ul. Bogusława X	4/8	9-52/7	m. Darłowo	zieleń	Plan D -	dobry
215	ul. Bogusława X	5	11-6/1, 6/2	wł. prywatna	pomocniczy	Plan D –	dobry
216	ul. Bogusława X	7	11-8	m. Darłowo	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
217	ul. Bogusława X	9	11-17	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
218	ul. Bogusława X	11	11-18	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
219	ul. Bogusława X	10- 12	9-52/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne	Plan D –	dobry
220	ul. Bogusława X	14	9-75/4	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
221	ul. Bogusława X	15	11-19/6	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalne	Plan D –	dobry
222	ul. Bogusława X	16	9-75/3	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
223	ul. Bogusława X	18	9-76	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
224	ul. Bogusława X	20	9-78	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalne parter usługa	Plan D –	dobry
225	ul. Bogusława X	24	9-80	wł. prywatna	mieszkalne	Plan D –	dobry
226	ul. Bogusława X	28	9-83	m. Darłowo	dworzec	Plan A -	dobry
227	ul. 1-go Maja	11	9-15	m. Darłowo	usługowa	Plan D -	rozebrany
228	ul. 1-go Maja	18	9-38/1	wł. prywatna	gospodarcze	Plan D -	rozebrany
229	ul. Nadbrzeżna	1	9-33	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry nowy
230	ul. Nadbrzeżna	1	9-33	wł. prywatna	gospodarczy	Plan D -	średni nowy
231	ul. Nadbrzeżna	6	9-10	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
232	ul. Gen. Józefa Sowińskiego	3	11-39	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan A -	dobry

233	ul. Gen. Józefa Sowińskiego	4	11-34	wł. prywatna	produkcyjny	Plan A -	dobry
234	ul. Stefana Żeromskiego	1	11-11/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan D -	dobry
235	ul. Stefana Żeromskiego	3	11-11/31	wł. prywatna+ m. Darłowo	mieszkalny	Plan D -	dobry
236	ul. Stefana Żeromskiego	4-6	9- 52/1	m. Darłowo - użyt wieczyst	mieszkalny	Plan D -	dobry
237	ul. Stefana Żeromskiego	11	11-11/9	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan D -	dobry
238	ul. Stefana Żeromskiego	25	11-16/3	Powiat Sławno	internat	Plan D -	dobry
239	ul. Zielona	6	10-147	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
240	Zielona od Morskiej do Skłodowskiej		10-538;10-157;10-201/2	m. Darłowo	Rekreacja - zieleń	Rejestr	dobry
241	ul. Okrężna	11	10-112	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
242	ul. Romualda Traugutta	2	10-56	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
243	Rzeka Wieprza			Org. społeczne	Most zwodzony	Rejestr	Rozebrany
244	Pl. T. Kościuszki		10-379/1	m. Darłowo	fontanna	Rejestr	b. dobry
245	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	6-8	14-140/4	m. Darłowo użyt. wieczyst	usługowy	Plan D -	dobry
246	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	7	10-137/2	m. Darłowo	mieszkalny	Plan D -	dobry
247	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	10	14-140/3	m. Darłowo użyt. wieczyst	usługowy	Plan D -	dobry
248	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	12-16	14-140/1	m. Darłowo użyt. wieczyst	usługowy	Plan D -	dobry
249	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	13	10-134/1	wł. prywatna	mieszkalny parter usługa	Plan D -	rozebrany
250	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	15	10-133	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
251	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	15a	10-131	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
252	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	17	10-130	m. Darłowo	mieszkalny	Plan D -	dobry
253	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	18	14-139/3	Parafia	kościół	Rejestr	dobry
254	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	Otoczenie kościoła	14-139/7	Parafia	kultowa	Rejestr	dobry
255	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	otoczenie kaplicy	139/5	m. Darłowo	kultowa	Plan D -	dobry
256	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	19	10-129	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	dobry
257	ul. Ojca Damiana Tynieckiego	21	10-128/2	wł. prywatna	mieszkalny	Plan D -	rozebrany
258	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego	1	10-123	m. Darłowo	Rekreacja Park Króla Eryka	Plan D -	dobry
259	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego	1	10-123	m. Darłowo	wieża ciśnień	Plan D -	dobry

260	ul. Świętej Gertrudy	1	14-139/1	m. Darłowo	usługowy	Plan D -	dobry
261	ul. Świętej Gertrudy	cmencar	14-139/8	m. Darłowo	kultowa	Plan D -	dobry
262	ul. Świętej Gertrudy	kaplice grobowe	14-139/8	m. Darłowo	kultowa	Plan D -	dobry
263	Portowa	3a	5-3/6	Skarb państwa	Elewator	Plan D -	dobry
264	Portowa	3b	5-3/12	Skarb państwa	Elewator	Plan D -	dobry
265	Portowa	3c	5=2/3	Skarb państwa	Elewator	Plan D -	dobry
266	ul. Wschodnia	2	3-81	Skarb Państwa użyt. wieczyst.	mieszkalny	Plan C -	dobry
267	ul. Wschodnia	4-6	3-80	Skarb Państwa użyt. wieczyst.	usługowy	Plan C -	dobry
268	ul. Wschodnia	14	2-1/8	Skarb Państwa	usługowy	Plan C -	dobry
269	ul. Kąpielowa	1	3-83/3, 83/8	wł. prywatna	usługowy	Plan C -	dobry
270	ul. Kąpielowa	4	3-88	Skarb Państwa	usługowy	Plan C -	dobry
271	ul. Kąpielowa	5	3-82	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan C -	dobry
272	ul. Kąpielowa	7	3-78/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	rozebrany
273	ul. Kąpielowa	9	3-73/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
274	ul. Kąpielowa	11	3-71/2	wł. prywatna	usługowy	Plan C -	dobry
275	Zawiszy Czarnego	2	3-77/9	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
276	Zawiszy Czarnego	4	3-75/2	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
277	ul. Józefa Conrada	6	3-50	Skarb Państwa użyt. wieczyst.	usługowy	Plan C -	dobry
278	ul. Józefa Conrada	85	3-90/2	Skarb Państwa użyt. wieczyst.	usługowy	Plan C -	dobry
279	ul. Słowiańska	2	3-49	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
280	ul. Słowiańska	4	3-48	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
281	ul. Słowiańska	8	3-46	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
282	ul. Słowiańska	12	3-43/6	wł. prywatna	mieszkalny	Plan C -	dobry
283	ul. Zwycięstwa	2	2-62/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
284	ul. Zwycięstwa	3	2-176/2	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
285	ul. Zwycięstwa	4	2-63/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	rozebrany
286	ul. Zwycięstwa	6	2-64	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
287	ul. Zwycięstwa	8	2-65/3	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
288	ul. Zwycięstwa	9	2-196	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
289	ul. Zwycięstwa	10	2-67	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
290	ul. Zwycięstwa	11	2-207	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan B -	dobry
291	ul. Zwycięstwa	12	2-69	wł. prywatna		Plan B -	dobry
292	ul. Zwycięstwa	13	2-220	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
293	ul. Zwycięstwa	14	2-72	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
294	ul. Zwycięstwa	16	2-75	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan B -	dobry
295	ul. Zwycięstwa	18	2-77	m. Darłowo użyt. wieczyst	mieszkalny	Plan B -	dobry
296	ul. Zwycięstwa	20	2-82	Skarb Państwa + wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
297	ul. Władysława IV	1a	2-96/37	m. Darłowo	mieszkalny	Plan B -	Rozebrany

298	ul. Władysława IV	5	2-100/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
299	ul. Władysława IV	6	2-35/3	wł. prywatna	mieszkalny parter usługa	Plan B -	dobry
300	ul. Władysława IV	10	2-35/15	wł. prywatna	mieszkalny parter usługa	Plan B -	dobry
301	ul. Władysława IV	12b	2-37	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
302	ul. Władysława IV	14	2-38	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
303	ul. Władysława IV	15	2-122	wł. prywatna	mieszkalny parter usługa	Plan B -	dobry
304	ul. Władysława IV	16	2-39	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
305	ul. Władysława IV	17	2-130	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
306	ul. Władysława IV	19	2-131	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
307	ul. Władysława IV	20	2-48	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
308	ul. Władysława IV	21	2-142	wł. prywatna	mieszkalny parter usługa	Plan B -	dobry
309	ul. Władysława IV	22	2-53/2	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
310	ul. Władysława IV	24	2-52/1	wł. prywatna	usługowy	Plan B -	dobry
311	ul. Władysława IV	25	2-156	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
312	ul. Władysława IV	26	2-54	wł. prywatna	usługowy	Plan B -	dobry
313	ul. Władysława IV	27	2-160	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
314	ul. Władysława IV	30	2-57/8	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
315	ul. Władysława IV	32	2-57/1	wł. prywatna	usługowy	Plan B -	dobry
316	Ul. Kotwiczna	6	2-96/17	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	b, dobry
317	ul. Pomorska	1	2-132	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
318	ul. Pomorska	2	2-143	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
319	ul. Pomorska	3	2-133	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
320	ul. Pomorska	4	2-144	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
321	ul. Gdyńska	5	2-18/6	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
322	ul. Gdyńska	6	2-15/4	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
323	ul. Chińska	2	2-18/16	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
324	ul. Chińska	14	2-24/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
325	ul. Dorszowa	1	2-46	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
326	ul. Dorszowa	2	2-33	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
327	ul. Dorszowa	8	2-28	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
328	ul. Rybacka	1	2-13/5	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
329	ul. Rybacka	2	2-5/23	m. Darłowe	mieszkalny	Plan B -	Rozebrany
330	ul. Rybacka	4	2-5/1	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
331	ul. Rybacka	4a	2-5/9	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
332	ul. Rybacka	10	2-358	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry
333	ul. Rybacka	13	2-25	wł. prywatna	mieszkalny	Plan B -	dobry

Z analizy zasobu ewidencji wynika, że rozpoznanie planistyczne i badawcze wymaga stałej weryfikacji nie tylko pod względem wartości zabytkowej, ale także opłacalności prac remontowych. Opłacalność remontu najlepiej obrazuje proces prywatyzacji zasobu budynkowego, który objął do ostatniego okresu 237 budynków zabytkowych w tym 6 rozebrano i zbudowano nowe budynki. We władaniu gminy pozostaje 16 budynków z których 6 jest już rozebranych albo do tego przygotowywanych.

Budynki częściowo sprywatyzowane w których we wspólnotach znajduje się także własność komunalna to 53 budynki nie licząc własności prywatnej budynków na działkach w użytkowaniu wieczystym. Wśród tych budynków prawie połowa jest widocznie zaniedbana i w tej grupie miasto

współfinansuje prace remontowe dla 30 budynków o różnym zakresie oraz planuje ich kontynuację w latach 2016-2019.

Kilka nieruchomości z zabytkową zabudową znajduje się we władaniu starostwa i są one poddawane pracom remontowym, ostatnio wyremontowano budynek internatu Szkoły Morskiej przy ul. Żeromskiego 25.

9.10. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Problem ewaluacji zasobu zabytkowego należy odnosić do zasadniczych celów działania i rozwoju gminy. Dla celu gospodarczego i społecznego jakim są dochody gminy a w szczególności z turystyki należy na najwyższym poziomie usytuować Zamek Książąt Pomorskich i trzy średniowieczne świątynie: kościół Mariacki, św. Gertrudy i św. Jerzego.

Bardzo ważną rolę odgrywa układ starego miasta którego czytelność wynika z istnienia i wartości estetycznej obudowy kubaturowej. Kolejnym czynnikiem są przestrzenie publiczne zarówno zabytkowe – Rynek, Podzamcze, Planty jak i współczesne szczególnie związane z rzeką i portem – zabytkowe spichlerze, budynki portowe, latarnia morska oraz obszarem nadmorskim z plażami i ośrodkami turystycznymi w często w zabytkowych budynkach..

10. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Tekst do dyskusji i uzupełnienia z udziałem Radnych

MOCNE STRONY

- Czytelny krajobraz kulturowy w postaci układu urbanistycznego i zabudowy oraz otoczenia wiejskiego i przyrodniczego z dominacją dwóch rzek i morza,
- Dobre rozpoznanie dziejów miasta i zasobu zabytkowego – brak znaczących zniszczeń wojennych i powojennych
- Objęcie całego obszaru miasta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego
- Objęcie ochroną prawną wpisem do rejestru zabytków najważniejszych zabytków oraz ochroną w prawie miejscowym pozostałych zabytków nie wpisanych do rejestru w tym zabytkowych przestrzeni publicznych
- Atrakcyjne historyczne przestrzeni publiczne
- Średniowieczny zamek ze zlokalizowanym w nim muzeum o bogatej kolekcji
- Utrzymane w dobrym stanie z bogatym wyposażeniem obiekty sakralne i ich otoczenie
- Zachowane zabytkowe obiekty portowe i kąpieliska morskiego
- Dobre warunki krajobrazowe i klimatyczne dla rozwoju turystyki, wypoczynku oraz rekreacji w tym morskiej
- Sieć tras turystycznych – pieszych, rowerowych, wodnych, uwzględniających zasoby dziedzictwa kulturowego sąsiedniej gminy
- Działalność władz miejskich i organizacji pozarządowych w popularyzacji historii miasta – wizerunek miasta w oparciu o legendę i historię Króla Eryka
- Realizacja wydawnictwa „Darłowskich Zeszytów Naukowych” oraz internetowych „Wiadomości” na stronie WWW.darlowo.pl
- Organizacja seminariów, wystaw i udziału w Europejskich Dniach Dziedzictwa oraz aktywizacja społeczności gminnej na rzecz promocji i ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych gminy.

SŁABE STRONY

- Fasadowa opieka nad zabudową zespołu miejskiego, zaniedbane podwórka i ogrody
- Brak środków na badania (archeologiczne, architektoniczne, archiwalne), stanowiące podstawę dla właściwej polityki inwestycyjnej
- Brak popytu na działki do zagospodarowania zabudową plombową w pierzejach na terenie starego miasta i na Przedmieściu Wieprzańskim
- Zbyt małe środki finansowe w budżecie gminnym na remonty i konserwację zabytków w posiadaniu i współposiadaniu miasta
- Niestabilna sytuacja gospodarcza właścicieli usług turystycznych, krótki sezon turystyki nadmorskiej
- Zmniejszanie się rynku usług handlowych i wypieranie ich przez przedsiębiorstwa sieciowe

ZAGROŻENIA

- Postępująca degradacja środowiska naturalnego
- Niestabilna polityka państwowa i regionalna, częste zmiany prawa w tym dominacja przepisów podatkowych i kodeksu cywilnego nad racjonalnym gospodarowaniem przestrzenią publiczną.
- Duża konkurencja inwestycji nowych w stosunku do zabudowy istniejącej i znacznie wyeksploatowanej.
- Spadek popytu na budynki mieszkalne nie związane z usługami turystycznymi.
- Opłacalność zakupu małych budynków w celu ich rozbiórki i budowy nowych o zwiększonej kubaturze.

SZANSE

- Pozyskiwanie wsparcia finansowego z różnych źródeł: międzynarodowych, państwowych, regionalnych, gminnych, na prace remontowo-konserwatorskie zabytków
- Zwiększenie środków w budżecie gminnym przeznaczonych na prace remontowo-konserwatorskie obiektów i terenów zabytkowych
- Wzrost zainteresowania turystyką i wypoczynkiem nad i na morzu w powiązaną z dziedzictwem kulturowym
- Stymulujący wpływ dobrych wzorców zagospodarowania zabytków, wpływających korzystnie na podejmowanie podobnych inwestycji przez kolejnych właścicieli/użytkowników
- Korzystanie z doświadczeń międzynarodowych, rozszerzenie współpracy międzyregionalnej w zakresie promocji dziedzictwa kulturowego

11. Założenia programowe

Tekst do uzupełnienia z udziałem Burmistrza i Komisji Rady oraz do dyskusji społecznych.

11.1 Priorytety programu opieki

Opieka nad zabytkami jako cel strategiczny rozwoju miasta, w oparciu o przemysł turystyczny związany z nadmorskim położeniem i tradycją historyczną

Priorytet:

Opieka nad zabytkami i krajobrazem kulturowym jako wartość społeczna i gospodarcza

Działanie:

1. Pogłębienie wiedzy historycznej zawartej w reliktach podziemnych Starego Miasta poprzez obligatoryjne ratownicze badania architektoniczno-archeologiczne zabudowy istniejącej oraz w trakcie prac przy remontach i budowie infrastruktury
2. Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta Darłowa z uwzględnieniem zmian prawnych i gospodarczych oraz starzeniem się społeczeństwa, wprowadzenie do rysunku studium strefy ochrony konserwatorskiej obejmującej całość terenów chronionych wskazanych w niniejszym programie oraz sukcesywne wprowadzenie jej do planów miejscowych.
3. Uwzględnianie zadań w zakresie modernizacji i rewitalizacji obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków pod kątem pozyskania środków finansowych na przeprowadzenie prac rewitalizacyjnych w oparciu o zaktualizowany Lokalny Program Rewitalizacji

11.2. Kierunki działań programu opieki

1. Przeanalizowanie możliwości powołania miejskiego konserwatora zabytków jako wyodrębnionej jednostki administracyjnej Urzędu Miejskiego.
2. Podjęcie prac studialnych i popularyzatorskich wartości historycznych miasta Darłowa do przyszłego wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie Darłowa jako Pomnika Historii, zgodnie z wytycznymi planu województwa zachodniopomorskiego.
3. Uzupełnienie prac rewitalizacji zabudowy Starego Miasta nie tylko zabytkowej, o zagospodarowanie działek: podwórza, parkingi i garaże, dojazdy i obsługa lokali usługowych, w tym wykonanie koniecznych wyburzeń i bram przechodnich (przejazdowych) zgodnie z zapisami planu miejscowego.
4. Wydzielanie działek inwestycyjnych – plombowych na niezabudowanych częściach kwartałów staromiejskich zgodnie z zapisami planu miejscowego, na podstawie badań archeologicznych i zaleceń konserwatorskich.
5. Kontynuacja prac badawczych i rewaloryzacyjnych na terenie „ogrodów zamkowych” po wschodniej stronie zamku.

11.3. Zadania programu opieki

1. Kontynuacja prywatyzacji zasobu komunalnego, w tym lokali usługowych z dopuszczeniem powrotu funkcji mieszkalnej na kondygnacji przyziemia dla lokalizacji mieszkań dla osób starszych i niepełnosprawnych z odpowiednim urządzeniem podwórza z dojazdem, miejscami postojowymi i zielenią rekreacyjną.
2. Wspomaganie działań prywatnych właścicieli nieruchomości także nie zabytkowych w zagospodarowaniu działek przynależnych zabudowie, z usprawnieniem dostępu do drogi publicznej, lokalizacją garaży i zieleni rekreacyjnej.

3. Zagospodarowanie nabrzeży rzeki Wieprzy i Kanału Ulgi poprzez wzmocnienie nabrzeży i wydzielanie dojścia do brzegu, zgodnie z prawem wodnym, oraz wydzielanie działek inwestycyjnych dla usług turystyki wodnej i nadwodnej.
4. Realizacja przedłużenia ciągu pieszego na przedłużeniu ul. Wałowej z budową „mostu” pieszego nad dawnym kanałem Młyńskim, wzdłuż reliktu muru obronnego na tyłach zabudowy ul. Plac Zamkowy z konserwatorskim zabezpieczeniem reliktu muru po przeprowadzeniu badań archeologiczno-architektonicznych.
5. Rozpoczęcie prac przygotowawczych do rekonstrukcji zabytkowego mostu zwodzonego, zdemontowanego z Darłówka, wskazanie wariantów lokalizacyjnych jego posadowienia i wszczęcia odpowiedniej zmiany studium i planu miejscowego.
6. Kontynuacja prac konserwatorsko-remontowych przy zabytkach znajdujących się we władaniu i współwładaniu gminy
7. Zaplanowanie i podjęcie projektu badawczego archeologiczno-architektonicznego z inwentaryzacją piwnic i reliktyw zabudowy średniowiecznej w granicach dawnych murów obronnych z uwzględnieniem Wyspy Młyńskiej (podzámce) we współpracy z instytucją naukowo badawczą (Uniwersytet lub Politechnika) i Muzeum w Koszalinie oraz Zamkiem Książąt Pomorskich w Darłowie, jako uzasadnienie do wystąpienia o status Pomnika Historii.

12 . Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

1. Współpraca ze Starostwem Sławińskim przy wydawaniu zezwoleń na budowę i nadzorem nad ich realizacją w odniesieniu do zabytków chronionych planem i wpisanych do rejestru zabytków.
2. Współdziałanie z Delegaturą Zachodniopomorskiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie przy realizacji prac konserwatorsko budowlanych na terenach ochrony konserwatorskiej i przy obiektach zabytkowych.
3. Współdziałanie z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska przy planowaniu i realizacji prac związanych z akwenami i terenami chronionymi.
4. Uchwalanie zmian planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego Darłowa z uwzględnieniem kierunków i zadań zawartych w Gminnym Programie Opieki Nad Zabytkami oraz przy konstruowaniu budżetu gminy.
5. Wydawanie przez Burmistrza Miasta Darłowa rozporządzeń dotyczących estetyki i zagospodarowania terenów objętych ochroną konserwatorską oraz przygotowania odpowiednich uchwał Rady Miasta.
6. Stałe monitorowanie przez władze samorządowe działań właścicielskich przez posiadaczy nieruchomości na terenach ochrony konserwatorskiej.

13. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Do oceny realizacji niniejszego programu należą:

1. Wykaz zrealizowanych prac remontowych przy zabytkach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków i dołączonych do kart GEZ przechowywanych w Urzędzie Gminy.
2. Wykaz prac zrealizowanych lub rozpoczętych zawartych w wykazie zadań niniejszego programu.
3. Zbiorcze zestawienie wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na prace związane z opieką nad zabytkami w tym także dotyczącymi obiektów obszarowych i przeznaczonych na pomoc przy pracach badawczych i konserwacji zabytków ruchomych.

14. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Źródłami finansowania opieki nad zabytkami poza budżetem gminy mogą być dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Starosty Powiatowego, Funduszu Ochrony Środowiska oraz pozyskane z wniosków do Programów Operacyjnych Urzędu Marszałkowskiego i innych fundacji oraz funduszy, o które mogą występować właściciele zabytków i ich posiadacze.

15. Część graficzna programu opieki nad zabytkami

Propozycja granic strefy ochrony konserwatorskiej na terenie miasta Darłowo (rysunek)